

**1^ο Δημοτικό Σχολείο
Ανατολής Ιωαννίνων
Τάξη: Δ' 3**

ΗΠΕΙΡΟΣ

**Ιωάννινα
2020**

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

Είναι κοινά αποδεκτό ότι η γνώση της ιστορίας γενικά, πρέπει να ξεκινά από τη γνώση της ιστορίας του τόπου μας.

Δεν είναι δυνατόν να μελετάμε και να σπουδάζουμε την ιστορία άλλων περιοχών της Ελλάδας αλλά και ξένων λαών και να αγνοούμε την ιστορία της ιδιαίτερης πατρίδας μας.

Η μελέτη αυτής θα πρέπει να προηγείται και να είναι αυτή που θα μας οδηγήσει στη γνώση και καλύτερη κατανόηση της ιστορίας της χώρας μας όπως και της παγκόσμιας ιστορίας.

Δυστυχώς, στα βιβλία του σχολείου δεν γίνεται και δεν μπορεί φυσικά να γίνει ειδική μνεία για κάθε περιοχή ξεχωριστά. Εναπόκειται στο δάσκαλο και στα ενδιαφέροντά του το αν θα διδάξει την τοπική ιστορία ή όχι. Κι όλα αυτά βέβαια αφού προηγηθεί σωστός προγραμματισμός της ύλης που πρέπει να διδαχθεί και είναι ενήμεροι προϊστάμενες αρχές και γονείς.

Η παρούσα εργασία λοιπόν για την *Ήπειρο*, τον τόπο μας, έγινε με σκοπό να δώσει τα ερεθίσματα που πρέπει, σε μαθητές κι όχι μόνο, να γνωρίσουν τον τόπο, να τον εξερευνήσουν, να ψάξουν για περισσότερη γνώση, να αξιολογήσουν, να κρίνουν, να παραδειγματιστούν, πιστεύοντας πως η καλή γνώση της τοπικής ιστορίας οδηγεί στο ενδιαφέρον για τον τόπο.

Έτσι, παίρνοντας αφορμή από το μάθημα της Μελέτης του Περιβάλλοντος, τολμήσαμε και προβήκαμε στο εγχείρημα.

Με ιδιαίτερο ζήλο, αφοσίωση και μελέτη από όλους μας, έχοντας παράλληλα δίπλα τους γονείς των μαθητών της τάξης, καταφέραμε να υλοποιήσουμε το όνειρό μας. Να γίνουμε δηλαδή κι εμείς συγγραφείς, αποτυπώνοντας όλη τη δουλειά που κάναμε σε τούτο το μικρό, αλλά τόσο σημαντικό, θέλουμε να πιστεύουμε, βιβλίο.

Δεν διεκδικούμε κανέναν τίτλο.

Όμως προσπαθήσαμε!

Κι αυτό σας παρουσιάζουμε σε αυτό το μικρό πόνημα. Την προσπάθειά μας!

Σας ευχαριστούμε για τη στήριξή σας και ... γιατί όχι...

Εις το επανιδείν...

15 Ιουνίου 2020

**Οι μαθητές και ο δάσκαλος
της Δ'3 Τάξης
του 1ου Δημοτικού Σχολείου
Ανατολής Ιωαννίνων**

ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ

Η Ήπειρος, *Άπειρος γη*, απομονωμένη ανάμεσα σε ορεινούς όγκους, φαράγγια, δάση, ποτάμια κι όμως κατοικημένη απ' τους προϊστορικούς χρόνους. Η συνεχής παρουσία του ανθρώπου είναι επιβεβαιωμένη από τα ευρήματα των ανασκαφών.

Παλαιολιθική περίοδος (... - 8.000 π. Χ.)

Οι Νεάντερνταλ ήταν το πρώτο είδος που προσαρμόστηκε στις δύσκολες συνθήκες (περίπου έως 40.000 π. Χ.) σκληροτράχηλοι και ευπροσάρμοστοι, έβρισκαν καταφύγιο σε σπήλαια, κατασκεύαζαν λίθινα εργαλεία (παγίδες, δόρατα).

Μέση Παλαιολιθική Περίοδος (κυνηγοί – τροφοσυλλέκτες)

Οι άνθρωποι μετακινούνται συχνά ανάλογα με την εποχή. Τρέφονται με θηράματα και χρησιμοποιούν οστά και κέρατα για όπλα και εργαλεία. Ζουν σε σπήλαια και υπαίθριους καταυλισμούς. Ζώα που κυνηγούσαν: άγριο βόδι, άγριο αλόγο, κόκκινο ελάφι (Καστρίτσα), δασόβιος ρινόκερος (ποταμός Λούρος). Χρησιμοποιούν τα τομάρια για ένδυση – υπόδηση και τα δόντια για φυλαχτά και χάντρες. Προσπαθούν να επεξεργαστούν πρώτες ύλες. Χρησιμοποιούν χαλαζία και πυριτόλιθο. Από το 50.000 π. Χ. αρχίζει η Μουστερία τεχνολογία, δηλαδή εργαλεία με τυποποιημένη μορφή. 40.000 π.Χ. έως 8.000 π. Χ τελειοποιείται η επεξεργασία του λίθου και των οστών. Η επεξεργασία του δέρματος, του ξύλου και των εργαλείων δίνει στους νομάδες καλύτερο εξοπλισμό και μετακινούνται σε μεγαλύτερες περιοχές. Εργαλεία βρέθηκαν στο Ασπροχάλικο, στην Καστρίτσα (χειροπέλεκυς και χαλινωτά λιάνιστρα) στον Λούρο, στην κοιλάδα του Αράχθου, στο οροπέδιο Ιωαννίνων (Πέραμα, Καστρίτσα, Λαψίστα, Δέντρο) στην Κλειδωνιά Κόνιτσα. Μεσολαβεί η Μεσολιθική Περίοδος, ένα μεταβατικό στάδιο καθώς η θερμοκρασία αυξάνεται μετά το 12.000 π. Χ .

Νεολιθική Περίοδος (8.000 – 3.000 έως 2.500 π. Χ)

Τα ευρήματα αυτής της περιόδου είναι ελάχιστα. Εντοπίζονται στη Σίδερη Φιλιατών, στους Μελιγγούς, στην Καστρίτσα, στην Ασφάκα, στη Λαψίστα, στα Δολιανά και στις Γούβες. Χωρίζεται στην Ανώτερη, μέση Νεότερη και Τελική.

Παρατηρούνται μεγάλες και δραστικές αλλαγές στην οικονομία, στον εργαλειακό εξοπλισμό, στον τρόπο κατοίκησης και στην κοινωνική οργάνωση. Εγκαθίστανται μόνιμα σε περιοχές, καλλιεργούν την γη και εκτρέφουν ζώα. Αποτέλεσμα είναι η εξημέρωση ζώων και φυτών.

Στην Τελική Νεολιθική Περίοδο η Ήπειρος καλύπτονταν από φυλλοβόλα δάση, χορτολίβαδα, πεύκα, έλατα και βελανίδια. Το κλίμα ήταν ευμεσογειακό . Το επίτευγμα αυτής της περιόδου είναι η ανάπτυξη της κεραμικής (κυρίως οικιακής). Στη Λαψίστα έχουν βρεθεί πήλινα σφονδύλια. Όπως και σήμερα οι ορεινές περιοχές ήταν κτηνοτροφικές και οι χαμηλότερες γεωργικές.

Χαλκοκρατία (2.500 έως 1.100 π. Χ)

Πρώμη

Στην Ήπειρο μετανάστευσαν οι Πελασγοί, έφεραν τη χρήση του χαλκού και εγκαταστάθηκαν στην κοιλάδα της Δωδώνης. 2.200 – 2.100 π. Χ. οι Πρωτοέλληνες εγκαταστάθηκαν στην Ήπειρο. Κινήθηκαν κατά μήκος της Πίνδου, εγκαταστάθηκαν στην Αθαμανία και σε άλλα μέρη οι Φοίνικες και οι Καδμείοι.

Μέση (1.900 -1.600)

Ευρήματα στη Δωδώνη βεβαιώνουν την παρουσία του Μαντείου που ήταν θρησκευτικό κέντρο της βορειοδυτικής Ελλάδας, όπου λατρευόταν ο Δίας, ο υπέρτατος θεός των αρχαίων Ελλήνων. Υπάρχουν αφιερώματα που μαρτυρούν την επικοινωνία με τη Νότια Ελλάδα και την παρουσία των Ελληνικών Φύλων.

Ύστερη

Η Ήπειρος δεν ήταν ιδιαίτερα πυκνοκατοικημένη. Είναι εμφανής η Μυκηναϊκή επιρροή. Ανάπτυξη του εμπορίου απ' τα παράλια στην ενδοχώρα (Έφυρα, Τορύνη, Ελαφότοπος, Κάτω Πεδινά Ζαγορίου). Η περιοχή διανύει περίοδο ευημερίας. Έχει εμπορική επικοινωνία με Βορρά και Νότο και γίνεται πέρασμα προς την Κεντρική και ΝΑ Ευρώπη.

Η ΡΩΜΑΪΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Η ρωμαϊκή κυριαρχία στην Ήπειρο ξεκίνησε το 168 π. Χ. με τη συντριβή του βασιλιά των Ιλλυρίων από τον στρατηγό Λεύκιο Αννίκιο και την εισβολή του στη Μολοσσίδα και μετά τη συντριβή του βασιλιά της Μακεδονίας Περσέα στην Πύνδα από τον ύπαρχο Αιμίλιο Παύλο.

Λίγο αργότερα, το 167 π. Χ., επιστρέφοντας ο Αιμίλιος Παύλος στη Ρώμη συναντήθηκε με τα στρατεύματα του Λεύκιου Αννίκιου στην Πασσαρώνα. Τότε η Ρωμαϊκή Σύγκλητος του έδωσε εντολή να λεηλατηθούν οι πόλεις που είχαν συμμαχήσει με τον Περσέα. Αυτό που ακολούθησε ήταν η καταστροφή της Ηπείρου. Στην αρχή έστειλαν αγγελιοφόρους που είπαν στους Ηπειρώτες ότι θα παραμείνουν ελεύθεροι όπως οι Μακεδόνες και τους διέταξαν να μαζευτεί όλος ο χρυσός και ο άργυρος των κατοίκων από 10 επιφανείς πολίτες κάθε πόλης για να παραδοθεί στους Ρωμαίους. Εκείνοι όμως, αφού πήραν τους θησαυρούς, τους λεηλάτησαν. Απήγαγαν 150.000 κατοίκους για δούλους και 70 πόλεις και οικισμοί λεηλατήθηκαν, πυρπολήθηκαν και καταστράφηκαν τα τείχη τους. Μετά, οι θησαυροί πουλήθηκαν και όσα αποκτήθηκαν μοιράστηκαν στους στρατιώτες.

Πέρα όμως από την καταστροφή αυτή, δεινοπάθησε και από τον Χάροπα τον Νεώτερο, που με τη βοήθεια των ρωμαίων στράφηκε εναντίον των συμπατριωτών του προκαλώντας (έως το θάνατό του, 159-157 π. Χ.) πολλές διώξεις, σφαγές και κλοπές περιουσιών.

Το 155 π. Χ., η Ήπειρος κατάφερε να ενωθεί ξανά με την προηγούμενη κανονική της ονομασία: *Κοινό των Ηπειρωτών*. Τότε επέστρεψαν πίσω οι πολίτες που είχαν αιχμαλωτιστεί και μεταφερθεί στην Ιταλία, μετά από 16 χρόνια εξορίας. Όσοι όμως ήταν δούλοι ή απελεύθεροι φαίνεται να απέκτησαν απογόνους και να παρέμειναν εκεί έχοντας πάρει το επώνυμο *Ηπειρώτης* (Eprota). Επιπλέον, ως τμήμα πια της απέραντης ρωμαϊκής επαρχίας της Μακεδονίας μπορούσε τουλάχιστον να ελπίζει ότι θα επικρατούσε ασφάλεια και ειρήνη που ήταν απαραίτητη για την ανασυγκρότησή της.

Όμως, το Καλοκαίρι του 88 π. Χ. η Ρώμη και οι διοικητές της αποδείχθηκαν ανίκανοι να εμποδίσουν την εισβολή του βασιλιά του Πόντου Μιθριδάτη Ευπάτορου με τους Θράκες μισθοφόρους του. Όλη η Ήπειρος λεηλατήθηκε και καταστράφηκε ξανά, για δεύτερη φορά, από την απροσδόκητη αυτή επιδρομή.

Στα τέλη Μαρτίου του 87 π. Χ. ο Σύλλας αποβιβάστηκε στην Ήπειρο με 25.000 πεζούς και 6.000 ιππείς και κατευθύνθηκε προς τη Θεσσαλία προκαλώντας τα πάνδεινα από τις επιτάξεις, τις συστηματικές λεηλασίες του πλούτου, των καλλιτεχνικών θησαυρών και των βιβλιοθηκών που στέλνονται στη Ρώμη. Τελικά, το 68 π. Χ. εγκαταστάθηκε στην Ήπειρο ο Τίτος Πομπήιος Αττικός.

Το 49-48 π. Χ. η Ήπειρος δεινοπάθησε ξανά από τον πόλεμο μεταξύ του Καίσαρα (με τη βοήθεια του Μάρκου Αντώνιου) και του Πομπήιου για τη διεκδίκηση της εξουσίας στο ρωμαϊκό κράτος. Ο Καίσαρας κέρδισε, προκλήθηκε όμως μεγάλος λιμός στην περιοχή λόγω της αδυναμίας να τραφούν οι πολυάριθμες ρωμαϊκές στρατιές.

Το 31 π.χ. (2 Σεπτεμβρίου), και πάλι για την κατάληψη της εξουσίας, ο Οκτάβιος Αύγουστος νίκησε στη ναυμαχία του Ακτίου τον Μάρκο Αντώνιο και την Κλεοπάτρα, την τελευταία βασίλισσα της Αιγύπτου. Και αυτή τη φορά η Ήπειρος υπέφερε από την κατοχή ενός πολυάριθμου στρατού και τις στερήσεις που αυτό προκάλεσε.

Σε ανάμνηση αυτής της νίκης ιδρύθηκε η πρώτη και σημαντικότερη πόλη των Ρωμαίων στην Ήπειρο, η Νικόπολη (πόλη της Νίκης) στα Βόρεια της χερσονήσου της Πρέβεζας. Ήταν μια νέα, πολυτελή και λαμπρή πόλη, εντυπωσιακών διαστάσεων στην οποία υποχρεώθηκαν με τη βία να εγκατασταθούν οι κάτοικοι της ευρύτερης περιοχής (Θεσπρωτία, Κασσωπία, Ακαρνανία) ερημώνοντας ακόμη περισσότερο την ύπαιθρο. Εντυπωσιακά έργα της πόλης ήταν το Ωδείο στο κέντρο της και το Υδραγωγείο, 50 χιλιόμετρα μακριά, που φτιάχτηκε την περίοδο της ακμής της, όταν ο πληθυσμός της είχε φτάσει τις 100.000.

Το 27 π. Χ. ο Οκταβιανός Αύγουστος οργάνωσε ξανά τις ρωμαϊκές επαρχίες. Η Ήπειρος προσαρτήθηκε στην επαρχία Αχαΐας και αργότερα, την εποχή του Τραϊανού, κατέληξε ως επαρχία Ηλείου με πρωτεύουσα την Νικόπολη.

Οι δυόμιση αιώνες «ειρήνης» που ακολούθησαν, έως το 250 μ. Χ., είχαν ασφαλώς ευνοϊκές συνέπειες για την Ήπειρο που γειτονεύει με την Ιταλία και επωφελείται από την ευμάρεια της Αυτοκρατορίας. Είχε όμως τόσο πολύ δεινοπαθήσει ώστε δύσκολα μπορεί να γίνει λόγος για επάνοδο στην ευημερία.

Οι Ρωμαίοι κατακτητές δεν κατάφεραν να επιβάλλουν την λατινική γλώσσα, αντιθέτως αφομοίωσαν σταδιακά την ελληνική παιδεία της Ηλείου. Επέφεραν όμως μεγάλες αλλαγές στην κοινωνική και οικονομική ζωή της Ηλείου.

Πιο συγκεκριμένα, δεν περιορίστηκαν στην επιβολή της δικής τους διοίκησης αλλά χρησιμοποίησαν τις κατακτήσεις τους για να εγκαταστήσουν αποικίες που

εκμεταλλεύτηκαν τη χώρα σε βάρος των Ηπειρωτών. Οι άποικοι ήταν παλαίμαχοι των λεγεώνων του Καίσαρα ή Ιταλοί που αναζητούσαν φθηνή γη και κατόρθωσαν να συγκεντρώσουν μεγάλες εκτάσεις.

Ακολουθώντας, ανέπτυξαν πολύ την κτηνοτροφία αντί της παραδοσιακής καλλιέργειας δημητριακών και ενθάρρυναν την αμπελουργία (ιδίως στην περιοχή της Νικόπολης) και την ελαιοκομία. Εκμεταλλεύτηκαν τον δασικό πλούτο για την ναυπηγική, την πίσσα στην περιοχή της Απολλωνίας και τις αλυκές του Αμβρακικού κόλπου. Οι εξαγωγές γίνονταν αποκλειστικά από τους μεγάλους γαιοκτήμονες προς την Ιταλία.

Για το εμπόριο ανέπτυξαν και ένα μεγάλο οδικό δίκτυο μετάβασης στην Ιταλία, τα Μακεδονία ή τη Θεσσαλία που διέσχιζε μερικώς και την Ήπειρο. Επίσης, βελτίωσαν το οδόστρωμα της Εγνατίας οδού και πήραν τον έλεγχο της προς το Βορρά. Άλλωστε, το μεγάλο εμπόριο χρησιμοποιεί τις θαλάσσιες οδούς, ενώ η Ήπειρος δεν έχει καλά λιμάνια. Γι' αυτό και η ρωμαϊκή παρουσία γίνεται αισθητή κυρίως στα παράλια (Νικόπολη, Δυρράχιο, Απολλωνία) ενώ η ηπειρωτική ενδοχώρα (ιδιαίτερα η Μολοσσός και η Κασσωπαία) μετά τις καταστροφές και τις μετακινήσεις πληθυσμών γνώρισε περαιτέρω ερήμωση.

Ενδιαφέρον είναι πως η Δωδώνη αν και δεν απέφυγε τις καταστροφές και την πυρκαγιά του 167 π. Χ., διατήρησε τη δραστηριότητά της έως τον 3^ο αιώνα μ. Χ. Το Μαντείο το συμβουλευόνταν κυρίως οι κάτοικοι των γειτονικών περιοχών ενώ πραγματοποιούνταν τακτικά τα Νάια, οι γυμνικοί αγώνες προς τιμήν του Διός Νάιου. Έρημο και ερειπωμένο φαίνεται να υπήρξε μόνο μετά την επιδρομή του Μιθριδάτη και έως την ναυμαχία του Ακτίου (88-31 π. Χ.). Αργότερα επιδιορθώθηκε το βουλευτήριο και οι τελευταίες κερκίδες του θεάτρου ανυψώθηκαν και μετατράπηκε σε αρένα για την πραγματοποίηση θηριομαχιών, ίσως και αγώνων μονομάχων.

Τακτικά εξακολούθησαν να γίνονται και τα Νύμφαια, οι αγώνες της γειτονικής Απολλωνίας, όπως και οι νεότεροι αγώνες των Ακτίων στη Νικόπολη που υποκατέστησαν τους αγώνες προς τιμήν του Απόλλωνα στο Άκτιο.

Κατά την Αυτοκρατορική περίοδο φαίνεται επίσης πως διατηρήθηκαν οι παλιές λατρείες στη Δωδώνη και σε όλη την Ήπειρο. Προστέθηκαν όμως η λατρεία των αυτοκρατόρων ενώ διείσδυσαν και κάποιες ανατολικές λατρείες, ιδιαίτερα αιγυπτιακές. Τέλος, είναι πιθανόν ο Απόστολος Παύλος να πέρασε ένα χειμώνα στη Νικόπολη. Οποσδήποτε όμως υπάρχει χριστιανική κοινότητα εκεί ήδη από τον 1^ο αιώνα μ. Χ. και διαδίδεται ο Χριστιανισμός σε όλη την Βορειοδυτική Ελλάδα από την πρωτεύουσα της νέας επαρχίας της Ηπείρου.

Τελικά, η *ειρηνική* αυτή περίοδος διακόπηκε και πάλι βίαια από την εισβολή των Γότθων του βασιλέως Κνίδα, που διέσχισαν το Δούναβη και έφτασαν το 250 μ. Χ. στη Νικόπολη. Άρχισε έτσι μια νέα εποχή που θα χαρακτηρίζονταν από τις συνεχόμενες βαρβαρικές επιδρομές και το τέλος της ρωμαϊκής περιόδου στην Ήπειρο.

Η Ήπειρος ως ανεξάρτητο κράτος

Το 1204 οι σταυροφόροι και οι Βενετοί κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη και εγκατέστησαν δικό τους Λατίνο αυτοκράτορα. Η Ήπειρος για μεγάλο διάστημα παρέμενε έξω από έλεγχο τους χάρη στα φυσικά γεωγραφικά της όρια.

Το 1210 ο Μιχαήλ Κομνηνός Δούκας ίδρυσε το δεσποτάτο της Ηπείρου με πρωτεύουσα την Άρτα. Η εξουσία του περιελάμβανε τις επαρχίες Αιτωλίας, Ακαρνανίας, Θεσπρωτίας και Ιωαννίνων. Μετά από λίγο εισέβαλε στη Θεσσαλία κατέλαβε τη Λάρισα και μετά κατέλαβε το Δυρράχιο και την Κέρκυρα από τους Βενετούς.

Το 1230 ο Μιχαήλ Β΄ γιος του Μιχαήλ Δούκα ανέλαβε τη διοίκηση του Δεσποτάτου της Ηπείρου, νυμφεύθηκε τη Θεοδώρα της οικογενείας Πετραλείφα, η οποία έμελλε να γίνει η Αγία Θεοδώρα της Άρτας. Γύρω στο 1257 ο Μιχαήλ παρακίνησε τους Αλβανούς και τους Ιταλούς να τον βοηθήσουν ενάντια στους Έλληνες της Νίκαιας. Οι κάτοικοι έδειξαν ότι προτιμούσαν να κυβερνώνται από τους εγχώριους ηγεμόνες παρά να ενσωματωθούν στη Βυζαντινή αυτοκρατορία. Οι κάτοικοι είχαν Ελληνική συνείδηση αλλά δεν ήθελαν να χάσουν το προνομιακό καθεστώς της ανεξαρτησίας. Το 1319 πρωτεύουσα της Ηπείρου είναι τα Ιωάννινα με χρυσόβουλο προνομιακό καθεστώς επειδή δήλωσαν υποταγή στον Βυζαντινό αυτοκράτορα. Τα Ιωάννινα άλλαξαν κυριαρχία αρκετές φορές ως το 1333 που περιέπεσε σε αναρχία και παραδόθηκε στις ληστρικές επιδρομές των Αλβανών.

Η Βυζαντινή παλινόρθωση (1335-1348)

Ο αυτοκράτωρ Ανδρόνικος Γ΄ ξεκινά με μεγάλη στρατιά να αντιμετωπίσει τους Αλβανούς. Νικά και η Ήπειρος υποτάσσεται στον αυτοκράτορα, ο οποίος φέρθηκε στους Ηπειρώτες με μεγάλη γενναιοφροσύνη και σεβασμό, χορηγώντας τους ειδικά προνόμια.

Το 1340 ο Σερβικός στρατός υπό τον Στέφανο Δουσάν εξεδίωξε τις Βυζαντινές φρουρές και παρακίνησε τους Αλβανούς εναντίων των Ελλήνων της Ηπείρου και της Θεσσαλίας.

Σέρβοι και Αλβανοί στον θρόνο των δεσποτών (1348-1400).

Το 1348 έγινε εισβολή σε Θεσσαλία και Ήπειρο, λεηλατήθηκε η Ακαρνανία και έγινε Δεσπότης στην Ήπειρο ο Συμεών Ούρεσι, αδελφός του Δουσάν, στην Άρτα. Οι Αλβανοί που είχαν υποστηρίξει τη σερβική εισβολή κατευθύνθηκαν προς τις νοτιότερες περιοχές όπου και εγκαταστάθηκαν.

Ως το 1380 οι Τούρκοι είχαν εδραιωθεί στο ευρωπαϊκό έδαφος.

Αργότερα ο Συμεών εγκατέλειψε το μεγαλύτερο τμήμα της Ηπείρου στους Αλβανούς και εγκαταστάθηκε στη Θεσσαλία. Οι Αλβανοί ήταν τόσο πολυάριθμοι ώστε δεν ήταν εύκολο να τους μετακινήσει κανείς. Πράγμα που έμελλε να έχει σοβαρές συνέπειες στην ιστορία της Ηπείρου. Το νότιο τμήμα της Ηπείρου χωριζόταν στο δεσποτάτο της Αιτωλίας και το δεσποτάτο της Ακαρνανίας υπό αλβανική διοίκηση, ενώ τα Ιωάννινα υπό τον Θωμά Πρελούμπο γαμπρό του Συμεών.

Με την τουρκική βοήθεια ο Θωμάς Κατόρθωσε να κρατήσει τις θέσεις του απρόσβλητες από τους Αλβανούς όμως η προσφερόμενη βοήθεια των Τούρκων δεν ήταν ανιδιοτελής. Θα ήταν προτιμότερο να είχε ζητήσει αναγνώριση και υποστήριξη από τους χριστιανούς.

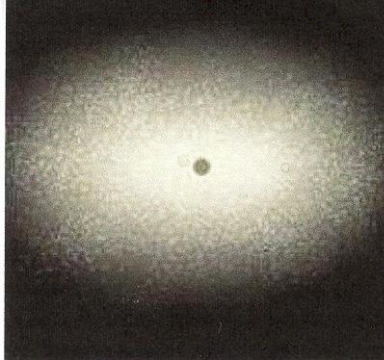
Το 1430 ο σουλτάνος Μουράτ Β΄ έδωσε εντολή στο στρατηγό του Σινάν Πασά να ηγηθεί εκστρατείας ενάντια των Ιωαννίνων. Οι Γιαννιώτες έχοντας πληροφορηθεί τη φοβερή καταστροφή της Θεσσαλονίκης από τους Τούρκους δεν είχαν διάθεση να έχουν την ίδια τύχη. Έτσι όταν ο Σινάν έφτασε με το στρατό του είχαν λάβει την απόφασή τους να υποταγούν χωρίς αντίσταση. Αργότερα ο σουλτάνος πρόσθεσε στην εξουσία του τις επαρχίες της Αιτωλίας και της Ακαρνανίας και το 1479 οι Τούρκοι ολοκλήρωσαν τις κατακτήσεις τους στην Ηπειρωτική Ελλάδα.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΓΕΩΛΟΓΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

Γεωλογία είναι η επιστήμη που μελετά τη Γη και κυρίως το στερεό

τμήμα της, τα πετρώματα. Ακόμη ασχολείται με την ιστορία και την εξέλιξη της ίδιας της Γης αλλά και με την ιστορία και την εξέλιξη της ζωής πάνω στη Γη και επίσης και με τις αλλαγές του κλίματος. Κατά τη διάρκεια του Παλαιοζωικού και Μεσοζωικού αιώνα στην Ελλάδα και στην Ήπειρο διαμορφώνονταν βουνά ως νησιά και όγκοι ξηράς στο Αιγαίο που έχουν τη μορφή νησιών. Όλη η υπόλοιπη Ελλάδα είναι θάλασσα.

Στις αρχές του Παλαιοζωικού αιώνα σε διάστημα περίπου 400 εκατομμυρίων χρόνων το οξυγόνο της ατμόσφαιρας απέκτησε τα σημερινά του επίπεδα, δημιουργήθηκε η ασπίδα του όζοντος κι εμφανίστηκε σχεδόν όλο το ζωικό βασίλειο. Στα τέλη του, όμως, είχαμε τη μεγαλύτερη μαζική εξαφάνιση στην ιστορία. Εξαφανίστηκε σχεδόν το 90% των θαλάσσιων ζωικών ειδών. Η ξηρά σε όλον τον πλανήτη αποτελούσε μία ενιαία ήπειρο, την Πανγαία, το σπάσιμο της οποίας σε κομμάτια στη συνέχεια (λιθοσφαιρικές πλάκες) οδήγησε στην έναρξη του σχηματισμού των ηπείρων. Από τη σύγκρουση των πλακών της Ευρασίας και της Αφρικής γεννήθηκαν τα βουνά της Ελλάδας και οι μεγάλες οροσειρές της Πίνδου και της Ροδόπης.

Κατά τον Μεσοζωικό αιώνα υπήρξαν δραστικές αλλαγές στην πανίδα (κυριαρχία δεινόσαυρων στην ξηρά) αλλά και στη βλάστηση της Γης. Το κλίμα σε όλον τον πλανήτη ήταν θερμό και τροπικό. Στα τέλη του αιώνα αυτού μετά την πτώση ενός αστεροειδούς στη Γη και την έντονη ηφαιστειακή δράση που ακολούθησε, εξαφανίστηκαν απότομα οι δεινόσαυροι και πολλά άλλα ζώα σε στεριά και θάλασσα.

Κατά τον Καινοζωικό αιώνα υποχωρεί η θάλασσα, σχηματίζεται η Ελληνική γη και βουνά ως συνέχεια των ευρωπαϊκών. Την περίοδο αυτήν μορφοποιείται συνέχεια η στεριά και διαμορφώνεται η σημερινή μορφή των ηπείρων. Τότε σχηματίζεται και η λίμνη Παμβώτιδα ενώ το δυτικό τμήμα της Ηπείρου ήταν ακόμη θάλασσα.

Το κλίμα γίνεται ψυχρό και ξηρότερο. Εμφανίστηκε η χλόη και κατά συνέπεια αυξήθηκε η τροφή των θηλαστικών, τα οποία κυριαρχούν. Το κλίμα συνέβαλε στην εξέλιξη των θηλαστικών και στην τελευταία περίοδο του Καινοζωικού αιώνα με τις συνεχείς περιόδους παγετώνων, που εναλλάσσονται πολλά είδη φυτών και ζώων εξαφανίζονται, ενώ εμφανίζεται ο σύγχρονος άνθρωπος (homo sapiens).

ΑΝΑΓΛΥΦΟ

Η οροσειρά της Πίνδου διαχωρίζει την Ήπειρο από τη Μακεδονία στα ΒΑ και από τη Θεσσαλία στα Α.

Οι ποταμοί της Ηπείρου, ο Αώος, ο Καλαμάς (Θύαμις στην αρχαιότητα), ο Αχέροντας, ο Άραχθος, σχίζουν τα βουνά της και ορμητικοί στο μεγαλύτερο μέρος του χρόνου φθάνουν στη θάλασσα.

Κατά την αρχαιότητα ο Αώος ήταν πλωτός ως την Απολλωνία (παραλιακή πόλη της Αλβανίας σήμερα), ο Θύαμις ως τη Γιτάνη (αρχαία πόλη της Θεσπρωτίας), ο Αχέροντας ως το Καστρί στην εσωτερική πλευρά της Αχερουσίας λίμνης, ο Λούρος ως το Βουχέτιο (στην Αλβανία) και ο Άραχθος ως την Αμβρακία (σημερινή Άρτα). Σήμερα πλωτοί είναι μόνο οι δυο τελευταίοι.

Αποτέλεσμα αυτού του έντονου ανάγλυφου της περιοχής είναι η Ήπειρος να χωρίζεται σε πεδιάδες και εκατοντάδες εύφορες κοιλάδες. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε στην Άρτα την εύφορη πεδιάδα στο δέλτα του Αράχθου όπως και τη χερσόνησο της Πρέβεζας, γνωστή στην αρχαιότητα ως Κασσωπαία. Τη λεκάνη του Αχέροντα που μαζί με την κοιλάδα του Κωκυτού αποτελούσαν την αρχαία Ελαιάτιδα (χώρα των ελαίων).

Βόρεια τη στενή παράκτια περιοχή ως τον πορθμό του Βουθρωτού (στην Αλβανία), γνωστή στην αρχαιότητα ως Κεστρίνη και ο εύφορος κάμπος του Δελβίνου (πόλη της Αλβανίας) με πρωτεύουσα τη Φοινίκη που αποτελούσε τμήμα της φυλής των Χαόνων. Και τέλος την επαρχία Αυλώνος που περιβάλλει τον κόλπο που βρίσκεται η ομώνυμη πόλη.

Βόρεια των Ιωαννίνων, στο μεγαλύτερο όγκο του όρους Νεμέρτσικα υπάρχουν δύο ρήγματα. Το Ζαγόρι στο Βορρά και το Πωγώνι στο Νότο με τα πανέμορφα και γνωστά χωριά τους.

Στα ΝΑ, στις πλαγιές του όρους Τζουμερκα εκτείνονται τα Τζουμερκοχώρια (στην αρχαιότητα εκεί ήταν η χώρα των Αθαμάνων).

ΤΟ ΚΛΙΜΑ

Η Ήπειρος καταλαμβάνει το βορειοδυτικό τμήμα του ελληνικού χώρου και πλαισιώνεται κατά το πλείστον από βουνά, κοιλάδες, λεκανοπέδια, οροπέδια, κόλπους, όρμους και ακρωτήρια.

Η Ήπειρος έχει πολλά φυσικά χαρίσματα ένα από αυτά είναι και ο τρόπος που βουνό και θάλασσα διαδέχονται το ένα το άλλο με έναν αρμονικό συνδυασμό. Έτσι, η φύση από τη μια με την θάλασσα και από την άλλη με τα βουνά χώρισε την Ήπειρο σε πλήθος μικρών και χωρισμένων μεταξύ τους κλιματιστικών περιοχών κάθε μια από τις οποίες αποτελεί ιδιαίτερη κλιματική ενότητα.

Το κλίμα της Ηπείρου λόγω της γεωγραφικής έκτασης και μορφολογίας των εδαφών που ξεκινά από την οροσειρά της Πίνδου και καταλήγει στις παραθαλάσσιες περιοχές της Θεσπρωτίας και της Πρέβεζας καθώς και τις περιοχές της Άρτας στον Αμβρακικό κόλπο έχουν ως εξής: Οι πεδινές και παραθαλάσσιες περιοχές της Ηπείρου έχουν πιο ήπιους χειμώνες και θερμοκρασίες που σπάνια κατεβαίνουν κάτω από το μηδέν, ενώ τα καλοκαίρια είναι με ηλιοφάνεια με σπάνιες βροχοπτώσεις και απαλά αεράκια.

Τα Ηπειρωτικά χαρακτηρίζονται από συχνές βροχοπτώσεις και δροσερά καλοκαίρια αλλά και με συχνές απογευματινές νεροποντές, στα δε ορεινά ο χειμώνας είναι βαρύς με χιονοπτώσεις και χαμηλές θερμοκρασίες.

ΑΣΧΟΛΙΕΣ

Οι συνθήκες αυτές σε συνδυασμό με τις πολύ μεγάλες βροχοπτώσεις, ήταν ιδανικές για τα μηρυκαστικά ζώα και πιο συγκεκριμένα για τη μεγαλόσωμη ερυθρή έλαφο και τα αιγοπρόβατα.

Στα ορεινά όπως και στα πεδινά υπήρχαν αρκούδες (όπως και σήμερα στα δάση της Πίνδου), βοοειδή, άγρια άλογα, αίγαγροι, πλατυκέρατα ελάφια και ρινόκεροι. Στα πεδινά, βουβάλια, χοίροι και ύαινες.

Ένας αληθινός παράδεισος για τους κυνηγούς αλλά και τα αρπαχτικά θηρία όπως το λιοντάρι, ο πάνθηρας και ο λύκος. Ακόμη σήμερα υπάρχουν αρκούδες, ελάφια, αίγαγροι, αγριόχοιροι, λύκοι, λύγκες και τσακάλια, ενώ στην αρχαιότητα υπήρχαν ακόμη λεοπαρδάλεις, πάνθηρες και βόνασοι. Κατά τους αρχαίους χρόνους η Ήπειρος έτρεφε τα καλύτερα βοοειδή του αρχαίου κόσμου. Η Ελλοπία, όπως ονομαζόταν το λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων (πιθανόν και το λεκανοπέδιο της Δωδώνης), φημιζόταν ανέκαθεν για την κτηνοτροφία της. Ο Ησίοδος (επικός ποιητής του 8^{ου} π. Χ. αι.) την χαρακτηρίζει «πολυλήιον» και «ευλείμωνα», ενώ ο Πίνδαρος (λυρικός ποιητής του 5^{ου} π. Χ. αι. από τη Βοιωτία) ύμνησε τα έξοχα λιβάδια της Δωδώνης. Στις αρχές της ελληνιστικής περιόδου (323 π. Χ – 146 μ. Χ.), ο Αριστοτέλης περιέγραφε το εξαιρετικό μέγεθος των αγελάδων που για να τις αρμέξουν δε γονάτιζαν αλλά στέκονταν σχεδόν όρθιοι!

Η αλιεία και το κυνήγι ήταν πάντα από τις σημαντικότερες ασχολίες των κατοίκων. Γεμάτες ψάρια οι θάλασσες, οι λιμνοθάλασσες, οι λίμνες και οι ποταμοί.

Μεγάλη επίσης η ποικιλία των πτηνών: πελαργοί, περιστέρια, χελιδόνια και κουρούνες σε πόλεις και χωριά. Έποτες, κολοιοί, δρυκολάπτες, αηδόνια, κόρακες, γεράκια, βαρβακίνες, πέρδικες, μπεκάτσες ακόμη και γύπες στα βουνά και στους λόγγους.

Ακόμη αξιοσημείωτη είναι η αφθονία και η ποικιλία από άγρια άνθη αφού η Ήπειρος είναι πιο υγρή και ψυχρή από τα περισσότερα μέρη της Ελλάδας.

Η αμπελοκομία ήταν και είναι αρκετά διαδεδομένη, όπως επίσης και η ελαιοκομία στις περιοχές της Πρέβεζας, της Άρτας, της Παραμυθιάς, του Μαργαριτίου της Πάργας, των Φιλιατών, της Κονίσπολης (πόλη της νότιας Αλβανίας), του Βουθρωτού, της Χιμάρας και του Αυλώνα.

ΤΟ ΟΝΟΜΑ

Το τοπωνύμιο *Ήπειρος* λέει πολλά σύμφωνα με το λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, το ουσιαστικό *ήπειρος* σημαίνει *στερεά γη*, δηλαδή, στεριά, ξηρά, κατ' αντιδιαστολή προς τη θάλασσα.

Η αρχική σημασία της αρχαίας λέξης ήταν *ξηρά γη* από τον ινδοευρωπαϊκό όρο *άπερο* που σημαίνει *όχθη*.

Τώρα το όνομα Ήπειρος του ορεινού γεωγραφικού διαμερίσματος της Δυτικής Ελλάδας προσδιορίζεται από τον 4^ο αιώνα π. Χ. την περιοχή που περικλείεται μεταξύ της Πίνδου, του Ιονίου Πελάγους και της Πρέβεζας.

Σύμφωνα με μία άποψη η ονομασία προέρχεται από το επίθετο άπειρος, τη δωρική προσφορά της λέξης *ήπειρος* και της αποδόθηκε από τους απέναντι Κερκυραίους που αναφέρονται στην γη απέναντί τους, με την έννοια της μεγάλης έκτασης ξηράς. Σε νόμισμα των αρχαίων κατοίκων της περιοχής, κατά τον 3^ο αιώνα π.Χ. αναφέρεται και η λέξη *ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ*, δηλαδή των *Ηπειρωτών*, το *Ηπειρωτικόν*.

Η περιοχή κατοικήθηκε, σύμφωνα με ευρήματα στο Σπήλαιο Ασπροχάλικο και στη θέση Καστρίτσα Ιωαννίνων, από το 100.000 π. Χ. Οι Χόμο Σάπιενς που πρωτοπερπάτησαν στην ηπειρωτική γη, οι κυνηγοί και οι τροφοσυλλέκτες, πρέπει να ήταν ικανοποιημένοι, όσον αφορά την εξερεύνηση της καθημερινής τροφής τους από τους γεωργούς, που εμφανίστηκαν φυσικά πολύ αργότερα.

Στα βουνά βρίσκεις θηράματα και άγριους καρπούς, αλλά η Ήπειρος ποτέ δεν είχε αρκετό κι πλούσιο χώμα για επαρκείς καλλιέργειες, εάν φυσικά εξαιρέσουμε τα παράλια της προς το Ιόνιο. Όλη η υπόλοιπη ήταν και είναι γεμάτη με ορεινούς όγκους, που διαμόρφωσαν, τη ψυχοσύνθεση των αυτοχθόνων, σε όλες τις ιστορικές περιόδους, από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας.

Σημειωτέον πως ένα από τα ιερά σημεία όλων των Ελλήνων είναι βέβαια και το Μαντείο της Δωδώνης στην Ήπειρο. Τους ιερείς του, τους Σελλούς, τους ονόμαζαν *χαμαιεύνες* και *αντιπτόποδες* γιατί κοιμόντουσαν χάμω στη Γη για να αντλούν μέσω της επαφής με το χώμα τη Γαία, τις μαντικές της δυνάμεις που ήταν απαραίτητες για την ερμηνεία των χρησμών.

Για τον ίδιο λόγο δεν έπλεναν και τα πόδια τους. Κατά μία εκδοχή, αυτοί οι Σελλοί, με έψιλον και δύο λάμδα έδωσαν το όνομα τους στην ίδια την Ελλάδα και τους Έλληνες.

ΤΑ ΟΡΙΑ

Η έκταση της Ηπείρου είναι 9.223 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Το γεωγραφικό διαμέρισμα της Ηπείρου βρίσκεται βορειοδυτικά της Ελλάδος. Η ονομασία προέρχεται από το επίθετο *άπειρο*, δωρική προφορά της λέξης *Ηπείρου*. Έτσι ονόμαζαν οι Κερκυραίοι τη γη απέναντί τους που θαύμαζαν για τη μεγάλη έκτασή της. Επίσης αναφέρεται πως η λέξη *Απειρωτών* που αναγράφεται στα αρχαία νομίσματα είναι δωρική γενική της λέξης *Ηπειρωτών*.

Σύνορα της Ηπείρου

Η Ήπειρος βόρεια συνορεύει με την Αλβανία ενώ νότια φτάνει μέχρι τον Αμβρακικό κόλπο και τον νομό Αιτωλοακαρνανίας. Ανατολικά συνορεύει με την Μακεδονία και την Θεσσαλία. Τέλος δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος.

Ανάλυση των ορίων της Ηπείρου

Τα όρια της Ηπείρου από τους μυθικούς χρόνους εκτείνονται από τον Αμβρακικό κόλπο νότια μέχρι τον Γένουσο (Σκούμπη) ποταμό βόρεια και από το Ιόνιο Πέλαγος δυτικά μέχρι την οροσειρά της Πίνδου ανατολικά. Ο ποταμός Γενούσος χώριζε την Ήπειρο από το γεωγραφικό διαμέρισμα που άλλοτε ονομαζόταν Ιλλυρία. Εδώ μπορούμε να σημειώσουμε πως ο μεγάλος αρχαίος γεωγράφος Στράβωνας, χωρίζει την Ήπειρο από την Ιλλυρία με την Εγνατία οδό, η οποία από την Απολλωνία και την Επίδαμνο, φτάνει μέσω της Οχρίδας και του Πυλώνος στη Θεσσαλονίκη. Η Εγνατία οδός ήταν χαραγμένη παράλληλα προς τον ποταμό Γενούσο ή Σκούμπη.

Εκτός όμως από τον Στράβωνα, τα όρια της Ηπείρου τοποθετούνται στο ποταμό Γενούσο και από τον Σκύλακα, τον Πλίνιο, τον Πομπώνιο Μέλα, τον Θουκυδίδη και τον Πτολεμαίο. Μάλιστα στα χρόνια του Πύρρου η Ήπειρος έφτανε ως τον ποταμό Μάτι, στο κέντρο της σημερινής Αλβανίας.

Σήμερα το τμήμα της Ηπείρου που βρίσκεται μεταξύ του Γενούσου (βόρεια) και των σημερινών Ελληνοαλβανικών συνόρων (νότια) ανήκει στο Αλβανικό κράτος και είναι η λεγόμενη Βόρεια Ήπειρος.

Ιστορία και καταγωγή των κατοίκων της Ηπείρου

1^η εκδοχή

Για την προέλευση των Ηπειρωτών, οι γνώμες διχάζονται. Οι περισσότεροι μελετητές υποστηρίζουν ότι κατάγονται από βάρβαρους Ιλλυριούς που κατέβηκαν από το Βορρά, ενώ μερικοί πιστεύουν ότι ήταν εξυπαρχής Έλληνες. Ο Θουκυδίδης τους ονομάζει *βαρβάρους* και *βαρβαρογλώσσους*, αλλά αυτό δεν αποτελεί ατράνταχτη απόδειξη μη ελληνικότητας, μια που ο ίδιος χαρακτηρίζει *βαρβάρους* και τους Ακαρνάνες, ενώ άλλοι αρχαίοι συγγραφείς δε θεωρούσαν Έλληνες ούτε τους Αιτωλούς.

Οπωσδήποτε, από τον 4^ο αιώνα π.χ. αρχίζει ένας ραγδαίος εξελληνισμός όλων των ηπειρωτικών φύλων και μετά το 375 π. Χ., οπότε ο βασιλιάς των Μολοσσών Αλκέτας ίδρυσε τη Μεγάλη Ηπειρωτική Συμμαχία, οι χωριστές ονομασίες ξεχνιούνται, για ν' αποκτήσουν οριστικά οι κάτοικοι της περιοχής το κοινό όνομα *Ηπειρώται*.

Έρχεται ύστερα η μακεδονική Περίοδος και ο Φίλιππος Β' έχει στο πλευρό του, σύζυγο και βασίλισσα, μια Ηπειρώτισσα, την Ολυμπιάδα, που θα δώσει το φως στον κατακτητή Αλέξανδρο κάτι, ωστόσο, που δε σώζει την Ήπειρο από την υποταγή στους τρομερούς Μακεδόνες. Λίγο αργότερα, την εποχή του αλληλοσπαραγμού των αλεξανδρινών επιγόνων, η Ήπειρος θα γεννήσει έναν εκπληκτικό στρατιωτικό εγκέφαλο, για μερικούς ισάξιο του Αλέξανδρου, τον Πύρρο.

2η εκδοχή

Πριν από 12-25 χιλιάδες έτη περίπου, στον χώρο του Αιγαίου εκτεινόταν μια μεγάλη κοιλάδα, που χωριζόταν από δύο μεγάλες λίμνες. Η κοιλάδα αυτή που ονομαζόταν Αιγηίδα, είχε εύκρατο κλίμα και ιδανικές συνθήκες ζωής. Η Αιγηίδα που υπήρξε το λίκνο της Ελληνικής Φυλής, κατακλύστηκε από νερά θαλάσσης και τη θέση της κατέλαβε το Αιγαίο πέλαγος.

Τα αίτια του καταποντισμού της Αιγηίδας ήταν πιθανόν μεγάλης έκτασης ηφαιστιακή δράση, που είχε ως αποτέλεσμα την ανύψωση της στάθμης των θαλασσών και την πρόκληση κατακλυσμού. Πολλοί όμως από τους κατοίκους της Αιγηίδας κατάφεραν να σωθούν. Κάποιοι κινήθηκαν βόρεια και έφτασαν στην Κεντρική Ευρώπη, άλλοι πέρασαν στην Μ. Ασία ενώ κάποιοι άλλοι παρέμειναν στα νησιά που σχηματίστηκαν μετά τον κατακλυσμό. Οι πληθυσμοί που πήγαν στην Κεντρική Ευρώπη διατήρησαν –όσο ήταν δυνατόν βέβαια- την επαφή τους με όσους έμειναν πίσω και μετά από χιλιάδες χρόνια οι απόγονοι τους επέστρεψαν στην Ελληνική Χερσόνησο.

Γύρω στο 2.500 π.Χ. τα ελληνικά αυτά φύλλα που επιστρέφουν από την Κεντρική Ευρώπη βρίσκονται εγκατεστημένα στη Β. Πίνδο, όπου από εκεί αφού ξεχωρίζουν σε τρεις βασικές ομάδες αρχίζουν μια νέα πορεία προς νότο.

Ένα από αυτά τα φύλλα, οι Μακεδόνες, θα διασπαστούν σε επιμέρους ομάδες, μια από τις οποίες θα παραμείνει και θα εξαπλωθεί σ' ολόκληρο τον Ηπειρωτικό χώρο, όπου αφού αναμειχθεί με τα γηγενή άλλα ελληνικά φύλλα θα εγκατασταθεί εκεί μόνιμα. Από αυτή την ανάμειξη των πρωτοελληνικών πληθυσμών προήλθε το ελληνικό φύλο των *Ηπειρωτών*.

Η ελληνικότητα της Ηπείρου

Το γεγονός ότι την Ήπειρο κατοικούσαν φυλές που είχαν την ίδια γλώσσα, καταγωγή και θρησκεία με τους υπόλοιπους Έλληνες είναι αναμφισβήτητο. Για τον Αριστοτέλη, η περιοχή γύρω από τη Δωδώνη ήταν το λίκνο της ελληνικής φυλής γιατί, σύμφωνα με όσα λέει, χωρίς να αποκαλύπτει τις πηγές του, έφερε πριν από κάθε άλλη περιοχή το όνομα Ελλάς. Το βασιλικό γένος των Μολοσσών καυχόταν πως κατάγεται από τον Αχιλλέα και τον Νεοπτόλεμο. Οι Θεσσαλοί ήρθαν, σύμφωνα με την παράδοση, από την Ήπειρο.

Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι στη Δωδώνη υπήρχε το πιο αρχαίο μαντείο της Ελλάδας, το οποίο ήδη την εποχή του Ομήρου ήταν πανελλήνια γνωστό, ενώ και στους ιστορικούς χρόνους το τιμούσαν ιδιαίτερα οι Έλληνες.

Μπορεί η φήμη του μαντείου να δέχτηκε πλήγμα εξαιτίας της φήμης που απέκτησε το μαντείο των Δελφών, αλλά εξακολουθούσαν και πολύ αργότερα να το επισκέπτονται και να ζητούν χρησμό όχι μόνο οι Ηπειρώτες, οι Ακαρνάνες και οι Αιτωλοί, αλλά ακόμη και οι Αθηναίοι, και μάλιστα σε όλη τη διάρκεια του 4ου αιώνα π. Χ., στα χρόνια του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Έτσι, ακόμα και αν αφήσουμε κατά μέρος τις υπόλοιπες παραδόσεις και μαρτυρίες, δεν είναι δυνατόν να μη θεωρήσουμε ελληνική τη χώρα στην οποία έδρευε ένας από τους πιο ιερούς θεσμούς του ελληνικού έθνους. Επιπλέον, όλες οι πόλεις της Ηπείρου έφεραν ελληνικότατα ονόματα, όπως Χίμαιρα, Φοινίκη, Πειώδης λιμένας, Πάνορμος, Ελίκρανον, Σύβοτα, Ευρυμεναί, Εφύρα, Κασσώπη, Χαλκίς, Χαράδρα, Τετραφυλλία, Κρανών, Ηράκλεια κ. α.

Τα ελληνικά φύλλα της Ηπείρου

Από τις αρχές της δεύτερης χιλιετηρίδας π. Χ. στην Ήπειρο σύμφωνα με τον ιστοριογράφο Θεόπομπο (400 π. Χ.) κατοικούν 11 ελληνικά φύλλα, τα οποία ήταν:

Οι Χάονες

Κατοικούσαν στις ακτές του Ιονίου από τις παραλίες της Χειμάρρας μέχρι την περιοχή των Φιλιατών. Υποστηρίζεται ότι η ελληνική μειονότητα της Βορείου Ηπείρου είναι απόγονοι των αρχαίων Χαόνων.

Οι Θεσπρωτοί

Κατοικούσαν στα παράλια της Ηπείρου και παλαιότερα είχαν στην κατοχή τους την περιοχή Δωδώνης.

Οι Κασσιωπαίοι

Κατοικούσαν στην ευρύτερη περιοχή της σημερινής Πρέβεζας.

Η αρχαία Κασσιόπη

Το μικρό θέατρο, Ωδείον της Κασσιόπης

Οι Μολοσσοί

Εγκαταστάθηκαν στην Ήπειρο κατά τη διάρκεια των Μυκηναϊκών χρόνων. Το διασημότερο μέλος της δυναστείας ήταν ο Πύρρος που έμεινε γνωστός από την «πύρρειο νίκη» επί των Ρωμαίων.

Οι Αθαμάνες

Κατοικούσαν στην περιοχή των Αθαμανικών βουνών από τα τέλη του 12^{ου} αιώνα π. Χ.

Οι Αίθικες

Κατοικούσαν στην περιοχή της σημερινής Πίνδου (Αιθικία). Ο Όμηρος και ο Στράβων τον θεωρούσαν βάρβαρο και άγριο λαό.

Οι Ορέστες

Ήταν εγκατεστημένοι στις περιοχές της λίμνης Ορεστιάδος, ενώ στα δυτικά μοιράζονταν τις εκτάσεις με τους Παραναίους και τους Τυμφαίους.

Οι Παραναίοι

Κατοικούσαν στην περιοχή του σημερινού Ζαγορίου.

Οι Αττιντάνες

Κατοικούσαν στην κοιλάδα του ποταμού Αψού και Αώου

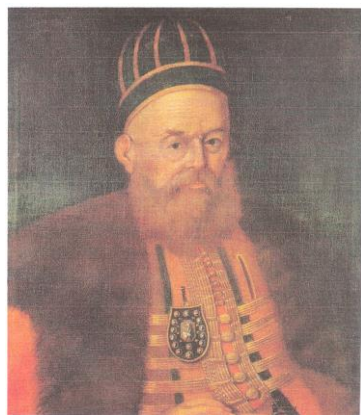
Οι Τυμφακοί

Οι Αμφιλόχιοι

Μετά την επικράτηση των Μολοσσών το 375 π. Χ., όλα τα παραπάνω φύλλα συμπύχθηκαν και δημιούργησαν τη *Συμμαχία των Ηπειρωτών*. Πρόκειται για μια Ομοσπονδία συνασπισμένων *Μικρών Βασιλείων της Ηπείρου* που έγινε μετά το έτος 336 π. Χ. με πρωτοβουλία της μητέρας του Μεγάλου Αλεξάνδρου Ολυμπιάδας, Ηπειρώτισσας πριγκίπισσας των Μολοσσών. Η Ηπειρωτική Συμμαχία διήρκεσε, δυστυχώς, λίγο, περίπου οκτώ χρόνια (336-328 π. Χ.), λόγω της διαμάχης των επιγόνων του Μεγάλου Αλεξάνδρου και ουδεμία σχέση έχει με μια μεταγενέστερη *Ομοσπονδιακή Σύμπραξη* των Ηπειρωτικών πόλεων, το *Κοινό των Ηπειρωτών (ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ)* που αποδείχθηκε πιο πετυχημένο.

ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Το 1431 οι κάτοικοι των Ιωαννίνων έγιναν υποτελείς στους Τούρκους υπό τον Σινά πασά και εγκαθιδρύεται στα Ιωάννινα η τουρκική κυριαρχία η οποία διαρκεί 482 έτη δηλαδή μέχρι το 1913. Το 1788 ο Αλή έρχεται στα Γιάννενα και παίρνει την εξουσία. Ήταν όμως τύραννος. Η προσωπική ιστορία του Αλή πασά έγινε και η ιστορία των Ιωαννίνων αλλά και όλης της Ηπείρου. Τα Ιωάννινα παρά την σκληρή τυραννία αναπτύσσονται συνεχώς. Κορυφώνεται ο αστικός μετασχηματισμός της πόλης και τα Ιωάννινα παρουσιάζονται ως το καλύτερο αστικό κέντρο της προεπαναστατικής Ελλάδας. Ο Αλή για δική του ασφάλεια και πλουτισμό διώκει τους μπέηδες και διευρύνει τις προϋποθέσεις αστικής ανάπτυξης των Ιωαννίνων. Επισκευάζει το

φρούριο (1812-1815) ανοίγει δρόμους προς Άρτα Θεσσαλία και Παραμυθιά. Ιδρύει σχολή με Γάλλους καθηγητές στην οποία φοίτησαν οι επισημότεροι οπλαρχηγοί της Ελληνικής Επανάστασης. Κατά την εποχή αυτή η τοπική αγορά των Ιωαννίνων συγκαταλέγεται μεταξύ των σημαντικότερων του Ελλαδικού χώρου.

Το 1822 τα Ιωάννινα καταλαμβάνονται από τον Χουρσίτ πασά και ο Αλής σκοτώνεται στη Μονή του Αγίου Παντελεήμονα στο νησάκι της λίμνης Παμβώτιδος και μαζί με την θανάτωσή του έγινε και η επιστροφή των Σουλιωτών στο Σούλι. Οι Τούρκοι λαός

μυημένος άριστα στην τέχνη του πολέμου, με έξυπνα προνόμια που έδιναν στους σκλαβωμένους λαούς όπως τα αξιώματα του αρματωλού, δερβέναγα, σπαή και κυρίως με το ευαίσθητο της ιδιοκτησίας που μόνο οι Τούρκοι μπορούσαν να έχουν κατόρθωσαν εύκολα να εξισλαμίσουν κατοίκους της Βαλκανικής κυρίως Αλβανούς. Ορόσημο για την Ήπειρο η χρονιά του 1788 κατά την οποία αναλαμβάνει την εξουσία ο Αλή Τεπελενλής πασάς στα Γιάννινα. Στην επικράτειά του ανθίζουν το εμπόριο, οι τέχνες, τα γράμματα και επικρατούν ίσα δικαιώματα μεταξύ Χριστιανών και Μουσουλμάνων. Αυτή η μεταβολή δεν είναι ξένη με τον προσανατολισμό των

Ιωαννιτών προς την ιδέα της απελευθέρωσής τους. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ο Αθανάσιος Τσακάλωφ ένας από τους ιδρυτές της Φιλικής Εταιρίας καταγόταν από τα Ιωάννινα. Εξάλλου από αδιάψευστες πηγές, καταμαρτυρείται η δράση των Ιωαννιτών Φιλικών, μέσα στην πόλη και μάλιστα μέσα στην αυλή του Αλή πασά. Απ' αυτούς σημαντικότεροι είναι οι Μάνθος Οικονόμου, Αλ. Νούτσος, Γ. Τουρτούρης, Ι. Κωλέττης, Ι. Βηλαράς, Σπ. Κολοβός. Τα Ιωάννινα απελευθερώθηκαν την 21^η Φεβρουαρίου του 1913.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Η συμμετοχή της Ηπείρου στον αγώνα της Εθνικής Ανεξαρτησίας ήταν σημαντική. Θα αναφέρουμε εδώ τους ηρωικούς αγώνες των σουλιωτών οι οποίοι ήρθαν από ηρωικούς αγώνες των Σουλιωτών οι οποίοι ήρθαν από τα Επτάνησα και πολέμησαν ενάντια στον Χουρσήτ Πασά, απεσταλμένο του Σουλτάνου που είχε έλθει να καταστείλει την ανταρσία του Αλή Πασά.

Η μεγάλη μάχη και καταστροφή του Πέτα, τον Ιούλιο του 1822, η μάχη της Σπλάτζας το 1822 και οι παράπλευρες συγκρούσεις της Πλάκας και της Άρτας έδωσαν θετική τροπή στον Επαναστατικό αγώνα και διακήρυξαν τα δίκαια των Ελλήνων στις πρωτεύουσες της Ευρώπης. Οι Ηπειρώτες οπλαρχηγοί Γεώργιος Καραϊσκάκης από τη Σκουληκαριά της Άρτας, Γιώργος Μπακόλας από το Νομό Άρτας και Μάρκος Μπότσαρης από το Σούλι λάμπρυναν τον αγώνα με τα κατορθώματά τους.

Αν συμπεριλάβουμε σε αυτούς τον αγώνα των πολιτικών με τον Ιωάννη Κωλέττη, τον μετέπειτα Πρώτο Κοινοβουλευτικό Πρωθυπουργό της Ελλάδας και τους αναρίθμητους Ηπειρώτες ευεργέτες που βοήθησαν την εθνική υπόθεση της αποτίναξης της σκλαβιάς, έχουμε ανάγλυφη την εικόνα συμμετοχής των Ηπειρωτών.

Ήπειρος 1830 – 1915

Η Ελλάδα απελευθερώθηκε μετά από ποταμούς αίματος στο Βωμό της Ελευθερίας αλλά η Ήπειρος έμεινε έξω από το ανεξάρτητο Ελληνικό Κράτος. Με αφορμή τον Ρωσοτουρκικό Πόλεμο (1853-1854) η Ήπειρος επαναστατεί. Παρά την υποστήριξη από το νεοσύστατο Ελληνικό Κράτος, η επανάσταση αποτυγχάνει ίσως και από τον φθόνο των Άγγλων και των Γάλλων που έβλεπαν την μικρή να θέλει να μεγαλώσει.

Το 1877 – 1878 η Ήπειρος επαναστατεί πάλι εναντίον των Τούρκων. Οι αποφάσεις του συνεδρίου του Βερολίνου το 1880 ήταν ευνοϊκές για την Ελλάδα. Τελικά υπό την πίεση των Ευρωπαϊκών Μεγάλων Δυνάμεων υπογράφεται η Ελληνοτουρκική Συνθήκη της Κωνσταντινούπολης (1881) με την οποία η Ελλάδα έπαιρνε την Άρτα και την Ελασσόνα. Οι Ηπειρώτες είχαν Ελληνική συνείδηση, αλλά χρειάστηκε να το αποδείξουν αυτό απέναντι στην ψεύτικη προπαγάνδα της Τουρκίας που θεωρούσε τη Ήπειρο Αλβανική! Το 1912 κηρύχτηκε ο πρώτος Βαλκανικός πόλεμος ενάντια στην Τουρκία. Μετά από ηρωικούς αγώνες ο Ελληνικός Στρατός υπό την αρχηγία του Σαπουντζάκη και του διαδόχου του ελληνικού θρόνου Κωνσταντίνου και με την βοήθεια των Ηπειρωτών κατέλαβε τα Γιάννενα 21η Φεβρουαρίου 1913.

Ο Ταγματάρχης Ιωάννης Βελισσάριος ήταν από τις πιο αγωνιστικές και τολμηρές μορφές αυτού του αγώνα. Η Ήπειρος έγινε Ελληνική το 1913 με την εξαίρεση της Βόρειας Ηπείρου, η οποία σήμερα ανήκει στην Αλβανία.

Ο Ελληνοϊταλικός Πόλεμος (1940-1941)

Ήταν η πολεμική σύγκρουση μεταξύ Ελλάδας και συνασπισμού Ιταλίας – Αλβανίας, η οποία διήρκησε από τις 28 Οκτωβρίου 1940 μέχρι τις 31 Μαΐου 1941, όταν και ολοκληρώθηκε η κατάληψη της χώρας από τις Γερμανικές δυνάμεις, οι οποίες επιτέθηκαν στην Ελλάδα στις 6 Απριλίου 1941.

Τη στιγμή της Γερμανικής εισβολής, ο Ελληνικός στρατός είχε προελάσει στα αλβανικά εδάφη, ως αποτέλεσμα της μέχρι τότε αποτελεσματικής αντιμετώπισης των Ιταλοαλβανικών δυνάμεων. Η Ιταλική Κυβέρνηση απέστειλε στην Ελλάδα τελεσίγραφο, με το οποίο και απαιτούσε την ελεύθερη διέλευση του Ιταλικού στρατού από την Ελληνοαλβανική μεθόριο, προκειμένου στη συνέχεια να καταλάβει κάποια στρατηγικά σημεία της Ελλάδας. Η άρνηση της Ελλάδας εορτάζεται στην Επέτειο του *OXI*.

Οι γυναίκες της Ηπείρου στον πόλεμο του 1940

Με το ξέσπασμα του πολέμου του 1940 γυναίκες από τις πόλεις και τα χωριά της Ηπείρου άνοιξαν τα μπαούλα τους, ξήλωσαν τα προικιά τους, εκποίησαν τις βέρες τους, και έκαναν ότι περνούσε από το χέρι τους προκειμένου να βοηθήσουν τους στρατιώτες που βρίσκονταν στο μέτωπο. Στην επαρχία μαζί με τα παιδιά και τους ηλικιωμένους, αντικαθιστούσαν τους άνδρες στις αγροτικές και κτηνοτροφικές δουλειές και επειδή ακόμα και τα υποζύγια επιστρατεύτηκαν, ζώνοντας το αλέτρι, την αξίνα, τα φορτηγά.

Μεταξύ των πηχυαίων τίτλων στις εφημερίδες για τα κατορθώματα του ελληνικού στρατού υπήρχαν και εκείνοι, που εξήραν τη συμβολή των γυναικών της Ηπείρου με φράσεις: *Εις την πρώτη γραμμή η εποποιία των γυναικών της Ηπείρου – Σε απρόσιτα βουνά μετέφεραν τα κανόνια Γυναίκες της Ηπείρου εργαζόμεναι νυχθημερόν εις την εκκαθάριση των οδών από τα χιόνια.*

Οι γυναίκες της Ηπείρου άνοιξαν τα σπίτια στους στρατιώτες προσφέροντας τρόφιμα, κουβέρτες και ρούχα. Αγέλαστες και μαυροφορεμένες οι αγρότισσες των κακοτράχαλων Βουνών, από την Κόνιτσα, την Φούρκα, τον Πεντάλοφο, την Βούρμπιανη, σχημάτιζαν ατελείωτες φάλαγγες, σκαρφαλώνοντας σε υψόμετρο 2.000 και 2.500 μέτρων, φορτωμένες, πολεμοφόδια, όπλα και τρόφιμα στο ανέβασμα και κουβαλώνοντας τραυματίες στο κατέβασμα.

Ο αφανής ήρωας της εποποιίας του 1940 Χαράλαμπος Κατσιμήτρος

Ο σύγχρονος Λεωνίδας που αψήφησε τις εντολές του ΓΕΣ και κράτησε μόνος του την ελληνική άμυνα. Λίγους μήνες πριν από την Ιταλική εισβολή, το Γενικό Επιτελείο Στρατού έστειλε διαταγές στην όγδοη μεραρχία της Ηπείρου λέγοντας ούτε λίγο ούτε πολύ ότι κάθε μάχη είναι μόνο για την τιμή των όπλων, καθώς επί της ουσίας είχε κριθεί εκ προοιμίου χαμένη είχε κανένα απολύτως λόγο να δοθεί.

Το ΓΕΣ καλούσε μάλιστα την Ογδόη Μεραρχία να υποχωρήσει σε δεύτερη γραμμή άμυνας και να πολεμήσει αν ήθελε να πολεμήσει! τους Ιταλούς πολύ πιο πίσω από την αμυντική γραμμή *Ελαίας – Καλαμά*, εκεί που γράφτηκαν τελικά οι πρώτες και οι πιο ένδοξες σελίδες του έπους του 1940.

Κι αυτό γιατί ένας και μόνο άνθρωπος, ο διοικητής της ηρωικής *Ογδός Μεραρχίας*, αποφάσισε να πετάξει τις διαταγές των επιτελαρχών στα σκουπίδια και να αψηφήσει τις βουλές των ανωτέρων του.

Ο διοικητής της Ογδός Μεραρχίας όχι μόνο δεν υπάκουσε στα απαισιόδοξα κελεύσματα της Αθήνας αλλά παρέταξε αντιθέτως την άμυνα του στην πρώτη γραμμή εκδίδοντας δικό του φερμάνι στους άνδρες του: *Ουδεμία σκέψη δια αποχώρησιν, η τελευταία γραμμή αμύνης είναι εδώ μέχρι εσχάτων.*

Κι έτσι ο Κατσιμήτρος μόνος χωρίς βοήθεια από το ΓΕΣ και χωρίς την πίστη κανενός στον αγώνα του στάθηκε αγέρωχα στην πρώτη γραμμή, πολέμησε και νίκησε. Όχι

μόνο κράτησε τα σύνορα άθικτα, άλλα μέσα σε λίγες εβδομάδες άρχισε να προελαύνει επιθετικά εναντίον των εισβολέων μέσα από το Αλβανικό έδαφος!

Οι Γερμανοί καταλαμβάνουν την Ελλάδα και δίνουν στους Ιταλούς την διοίκηση της Ηπείρου

Η ζώνη ελέγχου των Ιταλών περιλάμβανε περίπου τα 2/3 της Ελλάδας. Η Ιταλική κατοχή υπήρξε επίσης ιδιαίτερα σκληρή κυρίως στις περιοχές όπου οι Ιταλοί στόχευαν μελλοντικά να προσαρτήσουν στο δικό τους κράτος. Έχοντας οι Ιταλοί δικά τους σχέδια για την επαναχάραξη των συνόρων στα Βαλκάνια προωθούσαν σχέδια διαμελισμού της Ελλάδας.

Στο πλαίσιο αυτών των σχεδίων καλλιέργησαν αίσθημα αλτρωτισμού σε πληθυσμιακές ομάδες όπως οι Τσάμηδες που ζούσαν στην Θεσπρωτία. Ενθάρρυναν επίσης την δράση εξτρεμιστικών ομάδων τσάμηδων εναντίον του ελληνικού πληθυσμού της Ηπείρου. Εκτός από την Τσαμουριά η Ιταλική πολιτική προώθησε και την δημιουργία κράτους που θα περιελάμβανε τον βλαχόφωνο πληθυσμό της περιοχής της Πίνδου.

Το κράτος που το ονόμασε Πριγκιπάτο της Πίνδου, περιελάμβανε κυρίως ορεινές περιοχές της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Δυτικής Μακεδονίας. Η ιδέα αντί για ανταπόκριση συνάντησε την αποδοκιμασία του Βλαχόφωνου πληθυσμού και το Πριγκιπάτο διαλύθηκε γρήγορα, όταν άρχισε η δράση του ΕΑΜ στην περιοχή.

Τα γερμανικά στρατεύματα φέρθηκαν με μεγάλη κτηνωδία στην Ήπειρο.

Μέσα σε λίγους μήνες έκαναν τα ολοκαυτώματα στο Κομμένο της Άρτας, στους Λιγκιάδες Ιωαννίνων, στη Μουσιωτίτσα, ενώ εξολόθρευσαν τον εβραϊκό πληθυσμό των Ιωαννίνων κατάκαψαν εκατοντάδες χωριά και. Υπολογίζεται ότι σκότωσαν πάνω από 2.500 άμαχους στην Ήπειρο, αλλά και 10.000 Ιταλούς αιχμαλώτους της λεγόμενης μεραρχίας Ακούι. Ακόμα οργάνωσαν τσάμηδες στην Παραμυθιά για την εξόντωση των Προκρίτων. Η μεραρχία Εντελβάρις δολοφόνησε άμαχους με το πρόσχημα των αντιποίνων. Βίασε, έκλεψε, ερήμωσε δεκάδες χωριά με το πρόσχημα ότι ότι χωρικοί βοηθούσαν τους αντάρτες του ΕΔΕΣ και του ΕΛΛΑΣ.

Έπειτα η Ήπειρος δοκιμάζεται από τον τραγικό Εμφύλιο Πόλεμο (1945- 1949).

Είναι μια τραυματική εμπειρία του ελληνικού λαού και μια μαύρη σελίδα στην ιστορία και μια μαύρη σελίδα στην ιστορία του ελληνικού έθνους. Στον εμφύλιο ο μισός λαός πολεμάει εναντίον του άλλου μισού, γιατί πιστεύει ότι οι δικές του ιδέες, τα δικά του ιδανικά είναι σωστά και δίκαια.

Ο εμφύλιος δεν ξέσπασε έτσι ξαφνικά αλλά έχει τις ρίζες στην ιστορία της κοινωνικής εξέλιξης όπου το 1946 χώρισε το λαό σε δεξιούς και αριστερούς με θλιβερές συνέπειες.

Η Δεκαετία του 1950 ήταν δραματική, η χώρα ήταν κατεστραμμένη από τους δύο πολέμους, υπήρχε φοβερή ανεργία μεγάλη φτώχεια και τρισαθλιότητα. Παρ' όλα αυτά χιλιάδες Έλληνες έφευγαν στο εξωτερικό για δουλειά, Βέλγιο, Γερμανία, Βραζιλία και Αυστραλία. Μια κατάσταση η οποία εντάθηκε στη δεκαετία του 1960 όπου οι Έλληνες έφευγαν μαζικά για να επιβιώσουν.

Μετά από όλα αυτά τα γεγονότα φτάνουμε στην Ήπειρο του σήμερα.

Στην Ήπειρο που μαστίζεται από την οικονομική κρίση αλλά αντιστέκεται και μένει όρθια. Έχοντας δύο μεγάλα νοσοκομεία, το *Γενικό Κρατικό Χατζηκώστα* και το *Πανεπιστημιακό*. Διαθέτει επίσης ένα εξάιρετο Πανεπιστήμιο που θεωρείται από τα καλύτερα της Ευρώπης με χιλιάδες φοιτητές να το κατακλύζουν κάθε χρόνο.

Στην Ήπειρο του Τουρισμού όπου έχει γίνει προορισμός από το εσωτερικό της χώρας αλλά και από το εξωτερικό λόγω της ιστορίας της, των αρχαίων μνημείων της και του φυσικού κάλλους που διαθέτει. Με τα γραφικά χωριουδάκια της, τις όμορφες πόλεις, τις καταγάλανες ακτές τις και τα τοπικά προϊόντα της. Στην ανάπτυξη της έχει συμβάλλει και η Ιόνια και Εγνατία οδός οι οποίες έχουν μικρύνει τις αποστάσεις και έχουν μειώσει τον χρόνο φέρνοντας την Ήπειρο κοντά με άλλες μεγάλες πόλεις της Ελλάδας.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

Δωδώνη

Η περιοχή της Δωδώνης φαίνεται πως χρησιμοποιείται από τους ανθρώπους από τους προϊστορικούς κιόλας χρόνους!

Η πρώτη λατρεία είναι αυτή προς τη θεά Γαία (Γη) από τον 30^ο αι. π. Χ. – 20^ο αι. π. Χ., ενώ ακολουθεί η λατρεία του Δία από τον 19^ο αι. π. Χ. – 14^ο αι. π. Χ. η οποία και κυριαρχεί.

Το όνομα πιθανόν να προήρθε από την Νύμφη Διώνη (θεά της υγρής φύσης, σύζυγος του Δία όπου κατοικούσε μαζί του στην ιερή φηγό).

Το μαντείο που δημιουργήθηκε εκεί ήταν το αρχαιότερο και το δεύτερο πιο σημαντικό, μετά τους Δελφούς και αναφέρεται από τον Όμηρο (Ιλιάδα και Οδύσσεια) καθώς κι από τους Αριστοτέλη και Ηρόδοτο.

Οι χρησμοί δίνονταν ερμηνεύοντας το θρόισμα των φύλλων της ιερής βελανιδιάς, από το κελάρυσμα του νερού της ιερής πηγής, τις φωνές από τα ιερά περιστέρια που φώλιαζαν στη φηγό και από τους ήχους των χάλκινων λέβητων (καζανιών) που περιστοίχιζαν το ιερό δέντρο.

Οι ιερείς του μαντείου στην αρχή ήταν μόνο άντρες, αργότερα όμως προστέθηκαν και τρεις ηλικιωμένες γυναίκες γνωστές ως «Πλειάδες», οι οποίοι, περπατούσαν ξυπόλυτοι και κοιμόταν στη γη για να είναι σε συνεχή και άμεση επαφή με τη Γη ούτως ώστε να ερμηνεύουν καλύτερα τα θεϊκά σημάδια.

Η λατρεία στο χώρο της Δωδώνης πρέπει να άρχισε από την πρώιμη εποχή του Χαλκού (2600 – 1900 π. Χ.) και συνεχίστηκε μέχρι το τέλος του 4^{ου} αι. μ. Χ. που τη λατρεία του Δία ακολουθεί η Χριστιανική.

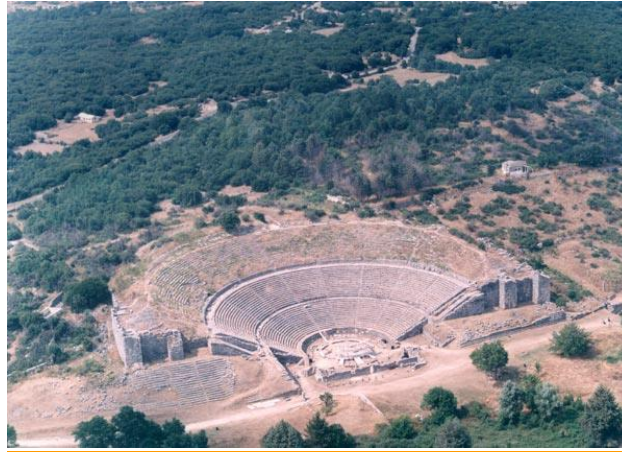
Το Μαντείο έφτασε στο αποκορύφωμα της ακμής του στα χρόνια του βασιλιά Πύρρου τον 3^ο αι. π. Χ. ο οποίος χτίζει εκεί το μεγάλο ναό το Δία, το ναό του Ηρακλή και το θέατρο των 18000 θέσεων, όπου κάθε τέσσερα χρόνια τελούνταν τα *Ναία* προς τιμήν του Θεού Νάιου Δία ή Τμαρίου (από το γειτονικό όρος Τόμαρος).

Το ιερό καταστράφηκε από τους Αιτωλούς το 219 π. Χ., ανοικοδομήθηκε ξανά τον επόμενο χρόνο και συνέχισε την πορεία του μέχρι την καταστροφή του από τους Ρωμαίους το 167 π. Χ.

Ξαναχτίστηκε πάλι από τον αυτοκράτορα Αύγουστο μετά τη νίκη του στο Άκτιο για να έλθει το τελειωτικό χτύπημα τον 4^ο αι. μ. Χ. με το διάταγμα του Θεοδοσίου του Μεγάλου που έβαλε τέλος στη λατρεία των δώδεκα θεών.

Το 391 μ. Χ. κόπηκε το ιερό δέντρο, το ιερό εγκαταλείφθηκε και οι κάτοικοι της Δωδώνης κατέφυγαν σε άλλα μέρη με τους πιο πολλούς να εγκαθίστανται στην περιοχή Εύροια που αργότερα ονομάστηκε Ιωάννινα.

Τα σημαντικότερα μνημεία σήμερα που μπορεί να δει ο επισκέπτης είναι η Ιερά Οικία (Ναός του Δία), το Θέατρο χωρητικότητας 18.000 ατόμων, από τα μεγαλύτερα της Ελλάδας, το Βουλευτήριο, το Στάδιο με τα λίθινα καθίσματα, την Ακρόπολη και τέλος το Πρυτανείο, το αρχαιότερο κτίριο του ιερού.

Νικόπολη

Σε απόσταση 7 χλμ. βορειοανατολικά της Πρέβεζας, σε ένα καταπράσινο τοπίο 9.000 στρεμμάτων, βρίσκεται ο αρχαιολογικός χώρος της Νικόπολης.

Την πόλη ίδρυσε ο Οκταβιανός Αύγουστος μετά από μια τις μεγαλύτερες ναυμαχίες (Άκτιο, 31 π. Χ.) της αρχαίας ιστορίας, ανάμεσα στους Οκταβιανό από τη μια και τον Αντώνιο με την Κλεοπάτρα από την άλλη που προσπαθούσε να διατηρήσει την ανεξαρτησία της Αιγύπτου από τη Ρώμη.

Κατοικήθηκε από κατοίκους των γειτονικών πόλεων της Ηπείρου, της Λευκάδας και τμήματος της Αιτωλοακαρνανίας που οδηγήθηκαν δια της βίας στην πόλη.

Ήταν πόλη με μεγαλοπρεπή κτίρια, Θέατρο, Ωδείο, Γυμνάσιο, Λουτρά, είχε δικό της νομισματοκοπείο και κάθε τέσσερα χρόνια τελούσε τα *Άκτια*, γιορτή που περιλάμβανε αγώνες πάλης, ιπποδρομίες και μουσική.

Η παρακμή της πόλης ξεκίνησε σταδιακά κατά τον 3^ο αι. μ. Χ. η οποία επιδεινώθηκε από καταστροφικό σεισμό που έπληξε την πόλη. Τα τείχη που διασώζονται ανοικοδομήθηκαν κατά τον 5^ο με 6^ο αι. μ. Χ. ενώ στις αρχές του 10^{ου} μ. Χ. αιώνα η πόλη ερημώθηκε τελείως και έκτοτε σώζονται μόνο ερείπια. Στον αρχαιολογικό χώρο σήμερα μπορούμε να δούμε το Ωδείο, το μνημείο του Αυγούστου, εις ανάμνηση της νίκης του, αφιερωμένο στον Άκτιο Απόλλωνα, τον πολεμικό Άρη και το θεό της θάλασσας Ποσειδώνα όπως επίσης και πολλά αξιόλογα χριστιανικά μνημεία.

Παναγία Παρηγορήτισσα

Η εκκλησία της Παναγίας της Παρηγορήτισσας είναι ίσως το σημαντικότερο βυζαντινό μνημείο της πόλης της Άρτας που παλιότερα αποτελούσε το καθολικό μεγάλου γυναικείου μοναστηριού.

Χτίστηκε στα τέλη του 13^{ου} αιώνα από το δεσπότη της Ηπείρου Νικηφόρο Α΄ Κομνηνό Δούκα και τη σύζυγό του Άννα Παλαιολογίνα σε δύο φάσεις και αφιερώθηκε στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου.

Ανήκει στους ναούς με οκταγωνικό, σταυροειδή τύπο και ενώ εξωτερικά δεν είναι παρά ένα ογκώδες ορθογώνιο κτίσμα, εντούτοις το εσωτερικό του το χαρακτηρίζει η κομψότητα με την προσεγμένη και μελετημένη αρχιτεκτονική του. Χαρακτηριστικό δε όλων αυτών αποτελεί ο μοναδικός τρόπος στήριξης του τρούλου με ένα σύστημα που μόνο τολμηρό θα μπορούσε κανείς να το χαρακτηρίσει ενώ πολύ όμορφα κοσμεύεται από ψηφιδωτό με παράσταση του Παντοκράτορα, των Προφητών και των Ευαγγελιστών.

Οι τοιχογραφίες του ναού χρονολογούνται από τον 16^ο και τον 18^ο αιώνα για να συμπληρωθεί η τελική εικόνα από τα πολύχρωμα μάρμαρα στους τοίχους, το μαρμάρινο δάπεδο και το μαρμάρινο τέμπλο που αντικαταστάθηκε από το σημερινό κτιστό.

Σήμερα ο ναός λειτουργεί ως ιστορικό μνημείο για τους επισκέπτες ενώ στα ανατολικά του σώζονται 16 κελιά και η Τράπεζα (εστιατόριο) του μοναστηριού που σήμερα στεγάζει μια μικρή αλλά πολύ αξιόλογη αρχαιολογική συλλογή.

Νεκρομαντείο

Πάνω σε ένα λοφίσκο στο χωριό Μεσοπόταμος, 4 χιλ. ΒΔ της Πρέβεζας, βρίσκεται το αρχαιότερο νεκρομαντείο της αρχαιότητας, το νεκρομαντείο του Αχέροντα, κοντά στην αρχαία μυκηναϊκή αποικία Εφύρα (14ος -15ος π.χ.), στο σημείο που ενώνεται ο ποταμός Αχέροντας με τον Περιφλεγέθων και τον Κωκυτό, που συμβόλιζαν τη θλίψη, τους στεναγμούς και τον θάνατο.

Σύμφωνα με τον Όμηρο, από αυτό το σημείο κατέβηκε ο Οδυσσέας στον Κάτω Κόσμο για να συναντήσει τον Τειρεσία και να πάρει χρησμό για τον γυρισμό του στην Ιθάκη. Το νεκρομαντείο θεωρούνταν το σημαντικότερο ιερό που είχε χτίσει προς τιμήν του Άδη και εκεί βρίσκονταν η είσοδος για το βασίλειο του Κάτω Κόσμου.

Σύμφωνα με το μύθο ο νεκροπομπός Ερμής μέσα από τα νερά της λίμνης Αχερουσίας (η όποια δεν υπάρχει πια (αποστραγγίστηκε την δεκαετία του 1960) οδηγούσε τις ψυχές στον Άδη.

Ο ποταμός Αχέροντας αποτελούσε την οδό μέσω της οποίας ο Χάροντας οδηγούσε τις ψυχές από την Αχερουσία λίμνη στον Κάτω Κόσμο. Η Αχερουσία λίμνη ήταν η χώρα του Άδη. Για την μεταφορά των ψυχών ο Χάροντας έπαιρνε ως αντίτιμο έναν όβολο, τον οποίο τοποθετούσαν οι συγγενείς κάτω από το στόμα των νεκρών. Όσοι δεν είχαν

χρήματα παρέμεναν για πάντα στην όχθη του ποταμού. Ο Κέρβερος, ο τρικέφαλος σκύλος ήταν ο φύλακας της πύλης. Όσοι ήθελαν να επικοινωνήσουν με τις ψυχές και να πάρουν προβλέψεις για το μέλλον, πήγαιναν στο νεκρομαντείο του Αχέροντα. Για να φτάσουν στη σκοτεινή αίθουσα και να πάρουν χρησμό έμεναν στις υπόγειες αίθουσες του μαντείου.

Οι ανασκαφές πραγματοποιήθηκαν τα έτη 1958-1964 και 1976-1977 υπό την αιγίδα της αρχαιολογικής εταιρίας και ήταν το πρώτο ιερό και μαντείο των θεών του Κάτω Κόσμου που έγινε γνωστό. Το κύριο τμήμα χρονολογείται στα τέλη του 4ου και αρχές του 3ου αι. π.χ., ενώ κατά τα τέλη του 3ου αι. π.χ. προστέθηκε στα δυτικά ένα συγκρότημα με μια κεντρική αυλή, όπου υπήρχαν δωμάτια και αποθήκες και χώροι για διαμονή επισκεπτών. Η λειτουργία του σταμάτησε το 167 π.χ. Στις αρχές του 18ου αιώνα οικοδομήθηκε στο χώρο, η μονή του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, που σώζεται μέχρι σήμερα. Η κατασκευή του οικοδομήματος διακρίνεται για την πολυγωνική τοιχοδομία, τις σιδερόφρακτες πύλες και την εσωτερική διαίρεση με διαδρόμους.

Ακουστική του χώρου

Ιδιαίτερα
ακουστική
υπόγειας
έγινε μια
Αριστοτέλειο

διήρησε 12
αυτήν, στην
βασιλεύει
χρόνος
είναι

αξιοσημείωτη είναι η
του χώρου της
αίθουσας. Επ' αυτού
μελέτη από το
Πανεπιστήμιο
Θεσσαλονίκης όπου
έτη. Σύμφωνα με
υπόγεια αίθουσα
απόλυτη ησυχία και ο
αντήχησης του χώρου
εξαιρετικά χαμηλός.

Χρειάστηκαν πολλές μετρήσεις και εξελιγμένα μέσα για να επιβεβαιώσουν αυτό το φαινόμενο. Η παρατήρηση των τόξων, σε συνδυασμό με τις χαμηλές τιμές του χρόνου αντήχησης και του θορύβου βάθους, οδήγησαν στο συμπέρασμα τους ερευνητές ότι ο χώρος ήταν συνειδητά κατασκευασμένος, ώστε να δημιουργεί στον επισκέπτη, έντονα ψυχοακουστικά φαινόμενα.

Το Νησί της λίμνης των Ιωαννίνων

Το νησί των Ιωαννίνων βρίσκεται στο βορειότερο τμήμα της λίμνης. Έχει έκταση 200 στρέμματα και το μέγιστο υψόμετρο είναι 520 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας. Το μήκος του είναι 800 μέτρα και πλάτος 500 μέτρα. Το νησί αποτελείται από 110 περίπου σπίτια και είναι γνωστό για την παραδοσιακή ηπειρωτική αρχιτεκτονική με τις χαρακτηριστικές στέγες από σχιστόλιθο.

Υπάρχουν πάρα πολλές μονές με τις 4 πιο γνωστές να είναι: η Μονή του Αγίου Νικολάου, η Μονή Αγίου Παντελεήμονα, η Μονή Μεταμόρφωσης του Σωτήρα και η Μονή Προφήτη Ηλία.

Οι πρώτοι κάτοικοι του νησιού εγκαταστάθηκαν εδώ ξεκινώντας από την μακρινή Μάνη της Πελοποννήσου τον 17^ο αιώνα. Βέβαια το νησί έχει συνδεθεί με την ιστορία και το θάνατο του Αλή Πασά. Στα κελιά του μοναστηρίου σώζονται ακόμη και σήμερα οι τρύπες από τις σφαίρες, οι οποίες σήμαναν το τέλος του Αλή Πασά. Συγκεκριμένα αυτό που έχει ενδιαφέρον είναι ότι εκεί παρουσιάζονται ολόσωμες τοιχογραφίες των επτά φιλόσοφων της αρχαιότητας: του Αριστοτέλη, του Πλάτωνα, του Σόλωνα, του Χείλωνα, του Απολλώνιου, του Πλούταρχου και του Θουκυδίδη.

Τα γραφικά караβάκια ξεκινούν από την προκυμαία λίγο μετά την πύλη του Κάστρου. Στο λιμάνι του νησιού σας υποδέχεται πλέον μια τουριστική ατμόσφαιρα, αλλά και ένα πιάτο με τα ονομαστά γιαννιώτικα γλυκά που προσφέρουν μέλη του γυναικείου συνεταιρισμού ενδημικών προϊόντων. Εκατέρωθεν του δρόμου πρωταγωνιστούν τα χρώματα της φύσης, αριστερά τα αγριολούλουδα και δεξιά οι εντυπωσιακές καστανοκέφαλες πάπιες και τα άλλα πουλιά του νερού.

Οι κάτοικοι απασχολούνται με την αλιεία, οπότε είναι σίγουρο ότι τα ψάρια, κυρίως πέστροφες και χέλια, που θα φάτε στα ταβερνάκια του νησιού θα είναι φρεσκότατα, ενώ δεν αποκλείεται να τα επιλέξετε και μόνοι σας αν θέλετε από τα ενυδρεία. Παράλληλα, εκτός από τα παραδοσιακά μεζεδάκια μαζί με το ουζάκι σας μπορείτε να απολαύσετε και βατραχοπόδαρα, που θεωρούνται σπεσιαλιτέ της περιοχής. Από τα καλαίσθητα μαγαζάκια με σουβενίρ που θα συναντήσετε μπορείτε να αποκτήσετε είδη λαϊκής τέχνης, ασημένια κοσμήματα και διακοσμητικά, για τα οποία είναι πασίγνωστα τα Γιάννενα, αλλά γλυκά και λικέρ τα οποία μπορείτε να απολαύσετε στα καφενεία, στην πλατεία.

Το κάστρο των Ιωαννίνων

Το κάστρο των Ιωαννίνων χτίστηκε το 528 μ. Χ. μέσα στα πλαίσια του σχεδίου του αυτοκράτορα Ιουστινιανού για την οχύρωση του Βυζαντινού κράτους. Είναι το πιο αρχαίο βυζαντινό κάστρο, το οποίο την εποχή του Αλή Πασά αποτελούσε το μεγαλύτερο διοικητικό κέντρο ολόκληρης της Ελλάδας. Μέσα στο κάστρο αναπτύχθηκαν τα ελληνικά γράμματα, εκεί έζησε ο Αλή Πασάς το μεγάλο του έρωτα με την κυρά Βασιλική, εκεί ερωτεύτηκε την κυρά-Φροσύνη την ερωτευμένη του γιου του, εκεί δίδαξαν οι μεγάλοι δάσκαλοι του Γένους εκεί σπούδασαν την τέχνη του πολέμου οι μεγάλοι οπλαρχηγοί. Αυτό το ιστορικής σημασίας κάστρο αποτελείται από τέσσερα τμήματα: τον εξωτερικό περίβολο, την Β.Δ. ακρόπολη με το Ασλάν Τζαμί, την Ν.Α. ακρόπολη με το Ιτς Καλέ και την Καστροπολιτεία, την παλαιά πόλη των Ιωαννίνων. Η έκταση μέσα στα τείχη του είναι 200 στρέμματα περίπου, έχει περίμετρο 2.000 μέτρων. Πολλά είναι τα κτίσματα που θα θαυμάσετε μέσα στο κάστρο.

Το Σουφαρί Σεράι

Σημαντικό κτίριο της ύστερης Τουρκοκρατίας το Σουφαρί στέγαζε, κατά μία άποψη, τη σχολή ιππικού του Αλή Πασά. Πρόκειται για ένα επιβλητικό λιθόκτιστο κτίριο, με καμαροσκεπάστο ισόγειο. Ο πάνω όροφος καθώς ήταν διώροφο στηρίζεται σε ένα σύστημα στοών και έχει 50 παράθυρα. Σήμερα μετά την αναστήλωσή του από το Υπουργείο Παιδείας στεγάζει τα Γενικά Ιστορικά Αρχεία των Ιωαννίνων.

Τουρκική Βιβλιοθήκη

Βρίσκεται στους πρόποδες της βοριοανατολικής ακρόπολης και πιθανότατα συνδεόταν με τη λειτουργία του μεντρεσέ που είναι κτισμένος κοντά στο τζαμί του Ασλάν πασά. Αποτελείται από μια θολοσκεπή μεγάλη αίθουσα και δύο μικρότερες εκατέρωθεν. Στην όψη της φέρει κιονοστήρικτο προστώο στο οποίο οδηγεί λίθινη

κλίμακα. Η βιβλιοθήκη βρισκόταν σε κακή κατάσταση διατήρησης και ήταν από τα πρώτα κτίρια στο Κάστρο που αναστηλώθηκαν από την Αρχαιολογική Υπηρεσία.

Βυζαντινό Λουτρό

Βρίσκεται στην αυλή του 9^{ου} Δημοτικού Σχολείου Ιωαννίνων και ήρθε στο φως κατά τις ανασκαφές της δεκαετίας του 1980. Πρόκειται για σημαντικό κτίριο της Βυζαντινής περιόδου, από τα λιγοστά που έχουν διασωθεί στο Κάστρο των Ιωαννίνων. Είναι κτισμένο στα οικοδομικά λείψανα αρχαίου κτιρίου, από το οποίο έχει διασωθεί τμήμα υποκαυστών (σύστημα θέρμανσης).

Χαμάμ

Βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το βυζαντινό λουτρό. Πρόκειται για εντυπωσιακό κτίριο που χρονολογείται στις αρχές του 17^{ου} αιώνα. Ατυχώς δεν έχει αναστηλωθεί και αντιμετωπίζει πολλά στατικά προβλήματα που επικεντρώνονται κυρίως στους θόλους του. Αποτελείται από μια μεγάλη αίθουσα, έναν ενδιάμεσο καμαροσκεπή χώρο, την κυρίως αίθουσα του λουτρού, την καμαροσκεπαστή δεξαμενή και τα υπόκαυστα για το ζέσταμα του νερού.

Βυζαντινό Μουσείο

Πρόκειται για κτίριο της δεκαετίας του '50 που φιλοξενεί ευρήματα, κειμήλια και εικόνες από την Παλαιοχριστιανική περίοδο έως τους νεότερους χρόνους (19^{ος} αιώνας), τα οποία προέρχονται από πολλές θέσεις, ναούς και μοναστήρια της Ηπείρου. Κτίστηκε από τον ελληνικό στρατό στη θέση του Σεραγιού του Αλή Πασά ως βασιλικό περίπτερο. Ανάμεσα στα σημαντικότερα εκθέματα συγκαταλέγονται οι δύο πήλινες ανάγλυφες εικόνες από τον βυζαντινό ναό του Αγίου Βασιλείου στην Άρτα, οι νομισματικοί *θησαυροί* μεσαιωνικών χρόνων που βρέθηκαν σε διάφορες θέσεις της Ηπείρου, τα μαρμάρινα κιονόκρανα από τον ερειπωμένο ναό στη Γλυκή Θεσπρωτίας, καθώς και αρκετές μεταβυζαντινές εικόνες

Θησαυροφυλάκιο

Αποτελεί τμήμα του Βυζαντινού Μουσείου. Ονομάζεται «Θησαυροφυλάκιο», όνομα που διατηρήθηκε από την προφορική παράδοση. Πρόκειται για κτίριο της Ύστερης Τουρκοκρατίας, μέρος ενός μεγαλύτερου πιθανότατα τμήματος του Σεραγιού του Αλή Πασά. Σήμερα μετά την αναστήλωσή του, στεγάζει συλλογή έργων αργυροχοΐας, τέχνης που γνώρισε ιδιαίτερη ανάπτυξη στην πόλη και την ευρύτερη περιοχή της.

Φετιχέ Τζαμί

Το Φετιχέ Τζαμί υπήρξε μέρος του συγκροτήματος του Σεραγιού του Αλή Πασά. Σύμφωνα με την παράδοση χτίστηκε στη θέση του βυζαντινού ναού. Μετά την ολοκλήρωση των αναστηλωτικών εργασιών και τη συντήρηση των τοιχογραφιών του

θόλου, λειτουργεί ως ένας ακόμη εκθεσιακός χώρος. Η έκθεση περιορίζεται στο χώρο της μικρής στοάς δεξιά κι αριστερά της εισόδου που έχει ως θέμα της τα Ιωάννινα κατά την ύστερη Οθωμανική περίοδο. Εκτίθενται επίσης γκραβούρες, κείμενα και πληροφοριακό υλικό σχετικά με τον διαβόητο Αλή Πασά, τις μέρες του και τα έργα του στην Ήπειρο.

Τάφος του Αλή Πασά

Βρίσκεται κοντά στην είσοδο του Φετιχίε Τζαμιού και καλύπτεται από εντυπωσιακό κιγκλίδωμα που αντιγράφει το αρχικό. Κάτω από αυτό διακρίνονται δύο τάφοι, στον έναν εκ των οποίων ενταφιάστηκε το ακέφαλο σώμα του Αλή Πασά μετά τη δολοφονία του στο Νησί.

Κτίριο των παλιών Οθωμανικών Μαγειρείων

Το κτίριο των παλιών Οθωμανικών Μαγειρείων έχει αξιοποιηθεί από το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων του Υπουργείου Πολιτισμού ως αναγνωστήριο του αρχαιολογικού χώρου. Αποτελεί δημοφιλή προορισμό των κατοίκων και των επισκεπτών τις ηλιόλουστες ημέρες και τα ήσυχα ρομαντικά βράδια.

Ερείπια του Σεραγιού του Αλή Πασά

Κοντά στο Θησαυροφυλάκιο η ανασκαφική έρευνα έχει φέρει στο φως τα ερείπια του Σεραγιού του Αλή πασά. Από αυτά, λιγοστά στοιχεία μπορούμε να αντλήσουμε για το παλάτι του διαβόητου ηγεμόνα, το οποίο οι περιηγητές στα βιβλία το περιγράφουν με θαυμασμό. Στη δυτική του πλευρά, το Σεράι έχει ενσωματώσει και τον πύργο του Βοημούνδου, ενώ στη θέση της νότιας πτέρυγας κτίστηκε στα μέσα του 20ου αιώνα το Βυζαντινό Μουσείο.

Μουσείο Αργυροτεχνίας

Το Μουσείο Αργυροτεχνίας εγκαινιάστηκε τον Σεπτέμβριο του 2016. Στεγάζεται στον δυτικό προμαχώνα του Ιτς Καλέ, που αναστηλώθηκε και διαμορφώθηκε κατάλληλα. Στις εντυπωσιακές υπόστυλες αίθουσες του προμαχώνα εκτυλίσσεται η

ιστορία της αργυροχοΐας στην Ήπειρο, τοπικής τέχνης με βαθιές ρίζες που φτάνουν έως και τη Βυζαντινή εποχή. Σπουδαίοι μάστορες του ασημιού έχουν αφήσει δείγματα της δουλειάς τους σε αριστουργήματα, πολλά από τα οποία φυλάσσονται στα σκευοφυλάκια μονών και ναών της Ηπείρου αλλά και άλλων μοναστικών κέντρων όπως το Άγιο Όρος, η Μονή του Σινά κ.ά. Το μουσείο δημιουργήθηκε από το Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, τα οποίο και το διαχειρίζεται.

Μονή Κηπίνας. Το άγνωστο μικρό Μετέωρο της Ηπείρου

Απόλυτα εναρμονισμένη με το φυσικό τοπίο, η Ιερά Μονή Κηπίνας βρίσκεται στα Τζουμέρκα κοντά στο χωριό Καλαρρύτες με τα νερά του Καλαρρύτικου ποταμού να δηλώνουν δυναμικά την παρουσία τους, επισφραγίζοντας την ιερότητα του χώρου. Το μοναστήρι είναι χτισμένο εξ' ολοκλήρου από πέτρα από τα επιδέξια χέρια Ηπειρωτών μαστόρων-πετράδων των γύρω χωριών (Συρράκο, Πράμαντα, Καλαρρύτες, Ματσούκι, Μελισουργοί). Είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Λόγω της επιβλητικής της θέσης, η Μονή Κηπίνας προκαλεί το δέος και τον θαυμασμό των επισκεπτών. Λαξευμένη καθώς είναι στον απόκρημνο βράχο και αθέατη από μάτια εχθρικά, φυλάει καλά κρυμμένα τα μυστικά της Ορθοδοξίας.

Ο μύθος θέλει κάποιους θεοσεβούμενους μοναχούς να βλέπουν στον βράχο απέναντί τους ένα καντήλι να καίει και να αποφασίζουν να κτίσουν εκεί τον δικό τους τόπο λατρείας. Συγκεκριμένα η ίδρυσή της τοποθετείται στα 1212, επί Δεσποτάτου Ηπείρου, από τον Αρχιεπίσκοπο Γρηγόριο. Άλλες πάλι πηγές τοποθετούν την δημιουργία της Μονής στον 13^ο αιώνα ύστερα από απόσχιση κάποιων μοναχών από τη γειτονική Μονή Βύλιζας που δεν συμφώνησαν με την εκλογή ηγούμενου και δημιούργησαν την δική τους κοινότητα μέσα στους βράχους. Ιδιαίτερη άνθηση του μοναστηριού παρατηρείται κατά τον 18^ο αιώνα, όπου οι μοναχοί επιδόθηκαν σε έργα κοινωνικού χαρακτήρα. Ανέκαθεν ωστόσο αποτελούσε μικρό μοναστήρι, όπου στέγαζε αδελφότητες μοναχών και είχε ξεκινήσει ως ασκηταριό.

Το όνομα έχει την προέλευσή του πιθανόν στους κήπους που είχαν διαμορφώσει και καλλιεργούσαν οι μοναχοί στο άγριο και κακοτράχαλο έδαφος, προκειμένου να καλύψουν τις βιοποριστικές τους ανάγκες. Από την άλλη όμως σύμφωνα με γλωσσολόγους, ενδεχομένως προέρχεται από το σλαβικό *Κιπ*, που σημαίνει εικόνα ή ζωγραφιά με την προσθήκη της κατάληξης –ίνα.

Κρυμμένη από τα μάτια εκείνων που θα μπορούσαν να βεβηλώσουν τη μονή χτίστηκε μέσα στους βράχους με πλήθος από σπηλιές και διαδρόμους που χρησίμευσαν ως καταφύγιο των πιστών στα δύσκολα χρόνια της Τουρκοκρατίας, καθώς και της Αντίστασης. Μοναχοί μάλιστα για τον λόγο αυτό και για την καλύτερη προστασία της μονής κατασκεύασαν μια ξύλινη γέφυρα τη *λισιά* (στην ηπειρωτική ντοπιολαλιά) την οποία ανέβαζαν και κατέβαζαν όταν παρίστατο ανάγκη, ως ένα είδος πύλης. Η παρουσία της γέφυρας αυτής διαφύλαξε το μοναστήρι από καταστροφές, καθώς δημιουργούσε κενό 4 μέτρων στον γκρεμό όταν αυτή σηκώνονταν.

Μαρτυρίες επιβεβαιώνουν τη συμβολή της Μονής στην εκπαίδευση καθώς επί Τουρκοκρατίας λειτουργούσε *Κρυφό Σχολειό*, αλλά και στα κατοπινά χρόνια πραγματοποιούνταν εκεί μαθήματα για τους κατοίκους των γύρω χωριών.

Η πρόσβαση γίνεται από μονοπάτι λαξευμένο στον βράχο. Η Μονή αποτελείται από το Καθολικό με τον Νάρθηκα, τον Κυρίως Ναό και το Ιερό Βήμα. Το καθολικό έχει ως στέγη τον φυσικό βράχο που έχει προσαρμοστεί έτσι, ώστε να σχηματίζει έναν τέλειο θόλο. Περνώντας ο προσκυνητής από εκεί οδηγείται στον σπηλαιώδη ναό στα ενδότερα του βουνού. Μάλιστα, στον πρόναο του καθολικού βρίσκεται ένα μεγάλο σπήλαιο (μη επισκέψιμο στις μέρες μας) μήκους 240 μέτρων.

Στο κοίλωμα του βράχου χτίστηκαν σε δύο επίπεδα το ισόγειο με χώρο υποδοχής και το χειμωνιάτικο, όπου υπάρχει ξύλινο ντουλάπι- πόρτα που οδηγεί σε κρύπτες. Στον όροφο, τα κελιά των μοναχών και το αρχονταρίκι προσφέρουν μοναδική θέα προς τον οικισμό και το ποτάμι. Τα κελιά του μοναστηριού διαμορφωμένα με διάφορες ξύλινες επεκτάσεις στον κατακόρυφο βράχο δημιουργούν ένα ενδιαφέρον αρχιτεκτονικό σύμπλεγμα απόλυτα εναρμονισμένο με το άγριο τοπίο της περιοχής.

Η Μονή Κηπίνας ακολουθεί την παραδοσιακή βυζαντινή αρχιτεκτονική. Είναι μια μικρή μονόκλιτη βασιλική με νάρθηκα και το εσωτερικό της κοσμούν τοιχογραφίες που χρονολογούνται στα τέλη του 17^{ου} ή στις αρχές του 18^{ου} αιώνα, οι οποίες σώζονται μεν, στέκουν δυσδιάκριτες δε ύστερα από σκληρή μάχη με τον πανδαμάτορα χρόνο. Οι τοιχογραφίες χωρίζονται σε 3 ζώνες και απεικονίζουν αντίστοιχα αγίους, στηθάρια των αγίων και σκηνές από το Ευαγγέλιο.

Το επιχρυσωμένο ξυλόγλυπτο τέμπλο και οι σπάνιες εικόνες που φιλοτέχνησε το 1734 ο Ιωάννης από την Σαγιάδα είναι έργα του 18^{ου} αιώνα. Εκλάπησαν όμως το 1997. Εκτός των εικόνων, η μονή έχασε και τα σπάνια βιβλία της.

Τον 19^ο αιώνα λόγω των δύσκολων χρόνων η μονή Κηπίνας εγκαταλείφθηκε και από την απελευθέρωση των Ιωαννίνων από τον τουρκικό ζυγό, το Φεβρουάριο του 1913 μέχρι και σήμερα αποτελεί μετόχι της Ιεράς Μονής Γενεσίου της Θεοτόκου Τσούκας.

Ιερά Μονή Παναγίας Βελλά

Από τα παλαιότερα μοναστήρια της Ελλάδας η Ιερά Σταυροπηγιακή μονή Βελλάς βρίσκεται στο Καλπάκι, τοποθετημένη σε περιοχή με απaráμιλλο φυσικό κάλλος και πλούσια βλάστηση. Πολύ κοντά της ρέει ο ποταμός Καλαμάς. Ιδρύθηκε τον 11^ο αιώνα πολύ κοντά στην τοποθεσία της αρχαίας πόλης *Παλιοβελλάς*, από την οποία πήρε και το όνομά της. Υπήρξε ανέκαθεν αντρικό μοναστήρι και είναι αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Η Μονή Βελλάς σήμερα είναι ενσωματωμένη στην Ιερά Μητρόπολη Ιωαννίνων.

Η υπάρχουσα μονή είναι ουσιαστικά ανακατασκευή της παλιάς που έγινε το 1745, όπως μας πληροφορεί σχετική επιτοίχια επιγραφή. Ο επίσκοπος Βελλάς, Γερμανός κατέβαλε τις δαπάνες για την ανέγερση και εικονογράφησης της. Στο καθολικό της Μονής που είναι τρίκλιτη Βασιλική δεσπόζει η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας της Βελλαΐτισσας. Εξαιρετικές αγιογραφίες κοσμούν το μοναστήρι και ανάμεσα τους υπάρχουν και οι μορφές αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων, ιστορικών και πολιτικών όπως του Πλάτωνα, του Αριστοτέλη, του Σόλωνα, του Πλούταρχου.. Το τέμπλο του ναού είναι ξυλόγλυπτο με επίχρυσες λεπτομέρειες, ένα έργο του 16^{ου}-17^{ου} αιώνα.

Η μονή από ιδρύσεώς της και ειδικότερα κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας και μέχρι τα προεπαναστατικά χρόνια αποτέλεσε κινητήρια δύναμη στη διάδοση των γραμμάτων και υπήρξε φάρος ορθοδοξίας και πολιτισμού για την πολύπαθη Ήπειρο. Η συμβολή της στην εκπαίδευση υπήρξε αδιαμφισβήτητη, καθώς από τον 13^ο έως και τον 17^ο αιώνα στη μονή Βελλάς λειτουργούσε σχολή, όπου οι νέοι διδάσκονταν εκκλησιαστικά μαθήματα και κείμενα σπουδαίων αρχαίων Ελλήνων φιλοσόφων.

Η ακτινοβολία και η πολύτιμη προσφορά της μονής πνευματικά και υλικά τα χρόνια εκείνα αποδεικνύεται περίτρανα από τον πρωτόφαντο σεβασμό και τις δωρεές των χριστιανών κατοίκων των γύρω περιοχών αλλά και ολόκληρης της Ηπείρου.

Εκτός από σπουδαίο πνευματικό κέντρο για 400 και πλέον χρόνια, η μονή διέθετε και μεγάλη περιουσία. Ο Αλή Πασάς θέλοντας να καρπωθεί την περιουσία του μοναστηριού, τη λεηλάτησε και οι μοναχοί που ζούσαν εκεί αναγκάστηκαν να φύγουν και να βρουν καταφύγιο στην Κέρκυρα. Το αποτέλεσμα ήταν η ερήμωσή της στα 1817.

Νέα πνοή στην Ιερά Μονή Βελλάς δίνει το 1911 ο τότε Μητροπολίτης Βελλάς και Κονίτης Σπυρίδων Βλάχος, με την ίδρυση Ιεροδιδασκαλείου, απ' όπου αποφοιτούσαν δάσκαλοι και ιερείς. Χτίστηκαν μεγάλα κτίρια με αίθουσες διδασκαλίας και οικοτροφείο, όπου έμεναν δωρεάν οι σπουδαστές. Το ιεροδιδασκαλείο λειτούργησε μέχρι το 1989.

Οι φτωχοί μαθητές της έκαναν σημαντική καριέρα, πολλοί ξενιτεύτηκαν αλλά ποτέ δε ξέχασαν τη Σχολή, που τους έδωσε τα φώτα της μάθησης. Είναι οι *Βελαΐτες* όπως

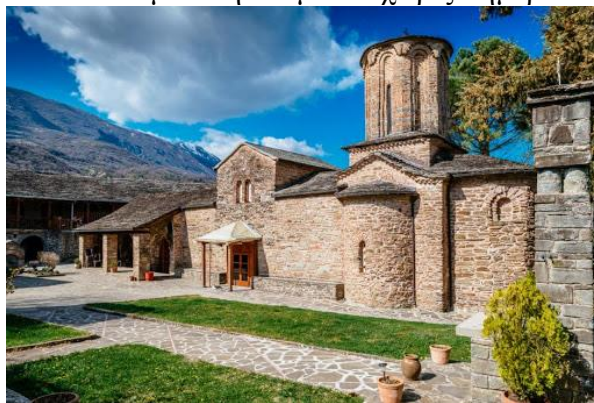
αποκαλούνται και οι ίδιοι φέρουν με υπερηφάνεια αυτό τον τίτλο. Σήμερα στην Βελλά λειτουργεί η Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία (πανεπιστημιακή σχολή όπου οι σπουδαστές εισέρχονται κανονικά σε αυτή με πανελλήνιες εξετάσεις) και Οικοτροφείο. Αρχισε τη λειτουργία της το ακαδημαϊκό έτος 2007–2008 με δύο Τμήματα Σπουδών οκτώ εξαμήνων: α) Ιερατικών Σπουδών και β) Εκκλησιαστικής Μουσικής και Ψαλτικής και σκοπό έχει την ανάδειξη και κατάρτιση Κληρικών και Λαϊκών Στελεχών της Ορθόδοξης Εκκλησίας στην Ελλάδα, υψηλού μορφωτικού επιπέδου και χριστιανικού ήθους. Στη Βελλά λειτουργεί επιπλέον και Εκκλησιαστικό Λύκειο, ισότιμο του Ενιαίου Λυκείου με την διαφορά ότι εδώ δίνεται έμφαση στην διδασκαλία των Θρησκευτικών.

Η Ιερά Μονή Βελλάς στο Καλπάκι Ιωαννίνων ξαναζεί την εποχή της αγροτικής της ανάπτυξης, μια που τα τελευταία χρόνια, γίνονται προσπάθειες να αναβιώσει η Γεωργική Σχολή της Μονής και να αξιοποιηθούν οι τεράστιες εκτάσεις της, έτσι ώστε να λειτουργήσει ως ένα πρότυπο κέντρο αγροτικής παραγωγής με στόχο την αναγέννηση της ελληνικής υπαίθρου και την τόνωση της τοπικής οικονομίας.

Ιερά Μονή Παναγίας Μολυβδοσκεπάστου

Στους πρόποδες του όρους Νεμέρτσικα σε πλήρη αρμονία με τη φύση και το περιβάλλον αποπνέοντας ηρεμία και ιερότητα, βρίσκεται η περίφημη Μονή της Παναγίας Μολυβδοσκεπάστου, ένα πραγματικό καταφύγιο γαλήνης και προσευχής. Μόλις 300 μέτρα από τα ελληνοαλβανικά σύνορα, στη συμβολή των ποταμών Αώου-Σαραντάπορου, 17χλμ. από την Κόνιτσα, η Μονή είναι μια από τις παλαιότερες και ωραιότερες της Ηπείρου.

Είναι περισσότερο γνωστή ως Μονή Μολυβδοσκεπάστου, λόγω των φύλλων μολύβδου που κάλυπταν τη στέγη του καθολικού της. Το μολύβι το πήραν οι Τούρκοι κάνοντάς το βόλια και έκτοτε έμεινε η ονομασία χωρίς σήμερα να είναι σκεπασμένη

με μολύβι.

Οι απαρχές της ιστορίας της χάνονται στον θρύλο. Αν και η μονή έχει αδιάρρηκτη ιστορική συνέχεια, προσφορά και πορεία από τα βυζαντινά χρόνια, τα ιστορικά στοιχεία που έχουμε από έγγραφα, κώδικες, χρυσόβουλλα είναι δυστυχώς ελλιπή εξαιτίας των καταστροφών και λεηλασιών που υπέστη.

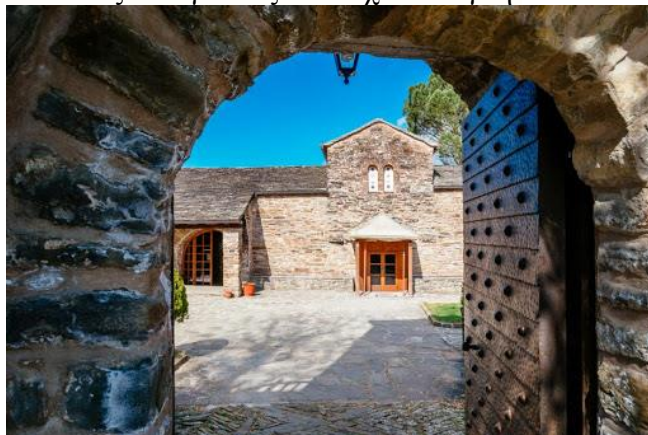
Σύμφωνα με επιγραφή που σώζεται στο καθολικό, στην πόρτα που οδηγεί από τον κυρίως ναό στην λιτή, η μονή ιδρύθηκε τον 7^ο αιώνα από τον Βυζαντινό αυτοκράτορα *Κωνσταντίνο Δ' Πρωγονάτο*. Ανακαινίσθηκε στις αρχές του 14^{ου} αιώνα από τον *Ανδρόνικο Κομνηνό Μέγα Δούκα Παλαιολόγο*, εγγονό του δεσπότη της Ηπείρου *Μιχαήλ Β' Κομνηνού Δούκα*. Το 1522 οι κάτοικοι της Πωγωνιανής την ανακαινίζουν εκ νέου, εικονογραφούν το καθολικό της και είναι η εποχή όπου και γνωρίζει την μεγαλύτερη ακμή της. Διέθετε μεγάλη περιουσία και είχε μετόχια ακόμη και στη Ρουμανία.

Αποτέλεσε σπουδαίο πνευματικό κέντρο της εποχής, χάρη στην πλούσια βιβλιοθήκη της. Κομβική ήταν όμως η συνεισφορά της μονής στη διάδοση των Ιερών και των Ελληνικών γραμμάτων, καθώς στους χώρους της λειτουργούσε από τον 13^ο αιώνα σχολή και εργαστήριο χειρογράφων και καλλιγραφίας, όπου οι ιεροδιδάσκαλοι δίδασκαν χειρογραφία σε μοναχούς και λαϊκούς. Εκεί μαθήτευσαν καλλιγράφοι, ταχυγράφοι κειμένων, αντιγραφείς. Πολλοί λόγιοι και συγγραφείς της εποχής αποφοίτησαν από τη συγκεκριμένη σχολή.

Αδιαμφισβήτητα όμως υπήρξε και ένα από τα σημαντικότερα εκπαιδευτικά κέντρα της περιοχής με ιερό σκοπό να διατηρήσει αλώβητη την ελληνική παιδεία και την χριστιανική πίστη κατά τα σκοτεινά χρόνια της Τουρκοκρατίας. Μαρτυρίες επιβεβαιώνουν την λειτουργία κρυφού σχολείου. Ενδεικτικό της σημαντικότητας της μονής είναι πως αρκετοί ιστορικοί την αναφέρουν ως *Σχολή του Γένους*.

Στα κατοπινά χρόνια λόγω της εγγύτητας της μονής με την Βόρεια Ήπειρο έγινε κέντρο εθνικών και θρησκευτικών εκδηλώσεων με σκοπό την τόνωση της ελληνορθόδοξου συνείδησης των Ελλήνων της Βορείου Ηπείρου.

Η Ιερά Μονή Μολυβδοσκεπάστου δεν επαναπαύτηκε στον εκπαιδευτικό της ρόλο, αλλά ανέπτυξε πλούσιο φιλανθρωπικό έργο παρέχοντας πολύτιμη βοήθεια και στήριξη σε φτωχούς και ασθενείς, αλλά και προσφέροντας την αμέριστη συμπαράστασή της σε πολλές οικογένειες που είχαν ανάγκη.

Σταδιακά, από τον 17^ο αιώνα άρχισε να παρακμάζει και το 1848 εγκαταλείφθηκε οριστικά. Τον 20^ο αιώνα υπέστη λεηλασίες από τους Ιταλούς και το 1943 βομβαρδίστηκε από γερμανικά στρατεύματα και καταστράφηκε εν μέρει το συγκρότημα των κελιών της.

Το σημερινό μοναστήρι διατηρεί τη φρουριακή του όψη- καθώς το περιβάλλουν ψηλά τείχη-, έχει ανακαινισμένα κελιά, δύο καμπαναριά και ωραίο κήπο.

Το καθολικό της είναι βυζαντινού ρυθμού, με ιδιαίτερα ψηλό τρούλο 15 μέτρων και οι τοίχοι του είναι κτισμένοι με λίθινες πλάκες που εναλλάσσονται με πλίνθους και διακοσμούνται με κεραμοπλαστικά στοιχεία και εντοιχισμένα αγγεία. Καλοδιατηρημένες είναι οι αγιογραφίες του 13^{ου} – 18^{ου} αιώνα που κοσμούν τη μονή, ενώ το εσωτερικό του ναού καλύπτεται με τοιχογραφίες που χρονολογούνται κυρίως στον 16^ο αιώνα (1521 και 1537), ενώ σώζονται και λίγα σπαράγματα από τη διακόσμηση του 14^{ου} αιώνα. Στη δυτική πλευρά του νάρθηκα υπάρχουν τοιχογραφίες, που απεικονίζουν τον Κωνσταντίνο Πωγωνάτο και τον Ανδρόνικο Παλαιολόγο.

Το ξυλόγλυπτο τέμπλο της εκκλησίας στηρίζεται πάνω σε υπολείμματα παλιότερου μαρμάρινου τέμπλου.

Σπάνιο δείγμα υστεροβυζαντινής ξυλογλυπτικής αποτελεί η δίφυλλη θύρα του 14^{ου} αιώνα, που διακοσμείται με ανάγλυφες επιχρωματισμένες παραστάσεις τοποθετημένες σε έξι πλαίσια.

Από τα πλούσια κειμήλια ωστόσο της μονής ξεχωρίζει η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας Βρεφοκρατούσας, ή Παναγίας της Πωγωνίτισσας, που πήρε το όνομά της από τον αυτοκράτορα Πωγωνάτο. Η θαυματουργή εικόνα της Παναγίας σήμερα δεν έχει την αρχική της μορφή, αφού συλήθηκε και από τους Τούρκους και από άλλους βαρβάρους κατά καιρούς.

Πηγές και μαρτυρίες κάνουν λόγο για θαύματα της Παναγίας. Ενδεικτικό είναι το ακόλουθο: κατόπιν επιδρομής Τουρκαλβανών στο μοναστήρι -και μεταξύ άλλων λεηλασιών-, εκλάπη η θαυματουργή εικόνα και επωλήθη σε κάποιον χριστιανό γειτονικού χωριού. Στις παρακλήσεις του ηγούμενου να την επιστρέψει, ο κάτοχός της αρνήθηκε πεισματικά. Το σπίτι του τυλίχτηκε στις φλόγες και καταστράφηκε ολοσχερώς, όμως η εικόνα της Παναγίας έμεινε ανέπαφη, με ένα μόνο σημάδι φωτιάς μικρό, στο κάτω αριστερό της μέρος, γεγονός που διαλαλεί περίτρανα το θαύμα της επιστροφής της στο μοναστήρι.

Αλλού αναφέρεται πως το χειμώνα του 1943, κάποιος Έλληνας ορθόδοξος έκλεψε την επένδυση της Ιεράς Εικόνας, που ήταν από χρυσάφι καθώς και τα αφιερώματά της, ενώ στη συνέχεια την πέταξε πίσω από το ναό, σ' ένα ποτιστικό αυλάκι. Η εικόνα βρέθηκε ύστερα από υπόδειξη της Θεοτόκου σε ευλαβείς πιστούς του χωριού Μολυβδοσκεπάστου, που είναι πάνω από το μοναστήρι, ενώ σύμφωνα με τις μαρτυρίες των κατοίκων, ο ιερόσυλος δεν έμεινε ατιμώρητος, αφού φονεύτηκε στο σημείο εκείνο όπου την είχε πετάξει.

Τις τελευταίες δεκαετίες, η Μολυβδοσκεπάστη είναι ενεργό ανδρικό μοναστήρι.

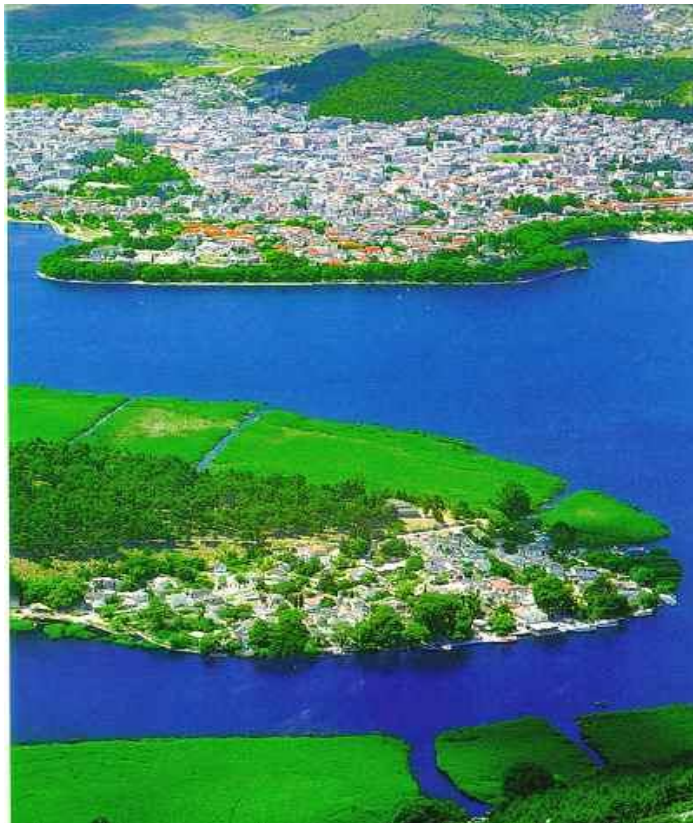
Η Κοίμηση της Θεοτόκου, που τιμάται στις 15 Αυγούστου, σε όλες τις περιοχές, από τα Τζουμέρκα μέχρι το Πωγώνι, το Ζαγόρι και τη Μουργκάνα, αποτελεί την πιο μεγάλη, ίσως, γιορτή για τους Ηπειρώτες, γιατί παραδοσιακά συνδέει τον ερχομό των ξενιτεμένων στα χωριά τους με το αντάμωμα για τη γιορτή της Παναγίας.

ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΕΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Τα Ιωάννινα γνωστά και ως Γιάννινα, είναι πόλη της Ηπείρου, έδρα του Δήμου Ιωαννιτών και πρωτεύουσα της Περιφερειακής Ενότητας Ιωαννίνων. Επίσης, αποτελούν την έδρα και μεγαλύτερη πόλη της Περιφέρειας Ηπείρου καθώς και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Ηπείρου-Δυτικής Μακεδονίας. Ο πληθυσμός της πόλης ανέρχεται στους 65.574 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2011.

Τα Ιωάννινα βρίσκονται στο βορειοδυτικό κομμάτι της ηπειρωτικής Ελλάδας, στο κέντρο του ομώνυμου λεκανοπεδίου. Είναι μια από τις μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας με πλούσια πολιτιστική παράδοση και σύγχρονες αναπτυξιακές επιχειρήσεις. Μεταξύ των πολυποίκιλων γεωγραφικών χαρακτηριστικών της περιοχής ξεχωριστή θέση κατέχει η λίμνη Παμβώτιδα, που παράκειται της πόλης. Στην λίμνη υπάρχει και το νησάκι που είναι ένα από τα δύο κατοικημένα νησιά σε λίμνη στη χώρα. Σε αυτό βρίσκεται μικρός οικισμός και διάφορα αξιοθέατα όπως η τελευταία κατοικία του Αλή-Πασά και έξι μοναστήρια.

ΑΡΤΑ

Η Άρτα είναι η πρωτεύουσα του νομού Άρτας και του Δήμου Αρταίων καθώς και η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Ηπείρου μετά τα Γιάννενα με πληθυσμό 21.895 κατοίκους. Στην είσοδο της πόλης βρίσκεται το φημισμένο πέτρινο γεφύρι της Άρτας, σήμα κατατεθέν της πόλης, γνωστό από το ομώνυμο δημοτικό ποίημα. Η Άρτα έχει σημαντική βυζαντινή παράδοση από την εποχή του Δεσποτάτου της Ηπείρου και δείγματά της αποτελούν οι βυζαντινές εκκλησίες της Αγίας Θεοδώρας, των Βλαχερνών, του Αγίου Βασιλείου και της Παρηγορίτισσας, ένα εντυπωσιακό Βυζαντινό κτίσμα κυβόσχημο του 13ου αιώνα, μοναδικό αρχιτεκτονικό έργο με σπουδαία μωσαικά. Η πόλη είναι χτισμένη στην ίδια θέση που κατά την αρχαιότητα υπήρχε μια από τις σημαντικότερες πόλεις της περιοχής, η Αμβρακία. Κατά μια άλλη άποψη η Άρτα είναι χτισμένη στη θέση της αρχαίας Αργιθέας ή κατ' άλλους του αρχαίου Αμφιλοχικού Άργους. Η ευρύτερη περιοχή της Άρτας είναι γνωστή για την καλλιέργεια εσπεριδοειδών και τα τελευταία χρόνια ακτινιδίων.

ΠΡΕΒΕΖΑ

Η Πρέβεζα είναι πόλη και λιμάνι της Ηπείρου. Βρίσκεται στο νοτιότερο άκρο της Ηπείρου, παρά την είσοδο του Αμβρακικού κόλπου. Είναι έδρα του δήμου Πρέβεζας και πρωτεύουσα του νομού Πρέβεζας. Στην απογραφή ο πληθυσμός της πόλης ήταν 19.042 κάτοικοι.

Είναι χτισμένη στη βόρεια πλευρά του πορθμού της Πρέβεζας, ο οποίος συνδέει τον Αμβρακικό κόλπο με το Ιόνιο Πέλαγος. Απέναντί της και σε απόσταση μόλις 600 μέτρων βρίσκεται το ακρωτήριο του Ακτίου γνωστό από την φημισμένη ναυμαχία του 31 π. Χ.

ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ

Η Ηγουμενίτσα είναι παραλιακή πόλη στην βορειοδυτική Ελλάδα, πρωτεύουσα του νομού Θεσπρωτίας, ο πρώτος σε κίνηση λιμένας της δυτικής Ελλάδας και ο δεύτερος σε επιβατική κίνηση μετά τον Πειραιά πανελλαδικά.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Σήμερα, η Ήπειρος είναι μια ολοζώντανη περιοχή της Ελλάδας παρά τα προβλήματα σε συγκοινωνία και επενδύσεις.

Το πανεπιστήμιο στα Γιάννινα, τα νοσοκομεία *Πανεπιστημιακό* και *Γενικό-Κρατικό Χατζηκώστα*, το λιμάνι της Ηγουμενίτσας με τη μεγάλη κίνηση προς και από την Ευρώπη, η Εγνατία οδός, η Ιόνια οδός, οι όμορφες πόλεις και χωριά, οι ακτές της και το παρθένο φυσικό της περιβάλλον, αποτελούν πόλο έλξης τόσο για τους Έλληνες όσο και για τους επισκέπτες από το εξωτερικό.

Ως περιφέρεια είναι χωρισμένη σε τέσσερις νομούς κι αν και η φτωχότερη, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της Ε. Ε., ατενίζει με τόλμη και αισιοδοξία το μέλλον της!

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΗΠΕΙΡΟΣ 4000 ΧΡΟΝΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε. ΑΘΗΝΑ 1997

ΗΠΕΙΡΟΣ – ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΛΑΦΑΣ
Εκδόσεις Ποταμός – ΑΘΗΝΑ 2003

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 1890 – 1950
Εκδόσεις ΟΛΚΟΣ / ΡΙΖΑΡΕΙΟΝ ΙΔΡΥΜΑ. Αθήνα 1996

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ – Συμβολή στην Πολεοδομική Ιστορία των Ιωαννίνων
Έκδοση Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας. Αθήνα 1994

Εγκυκλοπαίδεια ΠΑΠΥΡΟΣ LAROUSSE BRITANNICA

ΜΕΙΖΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ ΤΕΓΟΠΟΥΛΟΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ

Ήπειρος, Ιστορικοί Ελληνικοί Χώροι. 4000 χρόνια ελληνικής ιστορίας και πολιτισμού». Μ. Β. Σακελλαρίου (γενική εποπτεία, Ακαδημαϊκός). Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1997.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ. ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΕΝΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2004. Τόμος 2. Έκδοση της National Geographic Society, 2009-2010.)

Μελέτη του Νικόλαου Β. Πατσέλη με τίτλο: Η Ήπειρος και τα φυσικά της σύνορα. Μ.Γ. Βασιλείου & ΣΙΑ. Αθήνα

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ

1. Γκογκάκης Θεόδωρος
2. Ευαγγελή Αρετή
3. Ευθυμιάφη Ιόλη
4. Ζαβιτσάνος Παναγιώτης
5. Ζαρκάδα Νικολέτα
6. Κάντα Ηλιάνα
7. Καραπάνος Κωνσταντίνος
8. Κοσμάς Ραφαήλ
9. Κωλέτση Θάλεια
10. Λάμπρη Δανάη
11. Λιάσκα Έλενα
12. Ντρέκα Αντέλα
13. Παπανικολάου Ιωάννης
14. Σούκερας Νικόλαος
15. Τζιάκου Κωνσταντίνα
16. Τσιάλος Δημήτριος
17. Χριστοφορίδου Μαρίνα

Ο ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ

- Λάμπρος Ιωάννης